TÜRK-İŞ

TÜRKİYE İŞÇİ SENDİKALARI KONFEDERASYONU

Sayı : 18

ağustos

1964

TÜRKİYE İŞÇİ SENDİKALARI
KONFEDERASYONU

AYLIK DERGİ

AĞUSTOS

1964

YIL : 2
SAYI : 18

Fiatı : 250 Krş.
1 Yıllık 25.00 TL.

TURK - IŞ ADINA IMTIYAZ SAHIBI
Seyfi DEMİRSOY

Genel Yayın Müdürü
Oktay POYRAZ

Yazı İşleri Müdürü
Özer ESMER

IDARE ve YAZIŞMA ADRESI
İşçi Sigortaları Hanı
Atatürk Bulvarı Kat 1/2
YENİŞEHİR — ANKARA

Telefon:
12 37 67 — 12 66 18

RK - İŞ DERGİSİ BASIN AHLAK YASASINA
UYMAYI KABUL ETMİŞTIR.

DIZILDIĞI VE BASILDIĞI YER
ŞARK Matbaası
Ankara — 1964

BU SAYIMIZDA

KALEMİMİZ TORNAVİDA OLUVERİR

Seyfi DEMİRSOY

İstanbul'a her gittiğimde, meslektaşlarım sorarlar yanlarımdan ayrıldığımda. "Nereye gideceksin?." Aldıkları cevap değişmez. "Önce kürkçü dükkânına..." sonra da programımı söylerim.

Bu defa da öyle oldu. Eski arkadaşlarımı görmeğe, yenilerini tanımağa, hüblon kokusunu teneffüs etmeğe, şişe şakırtılarını duymıya, kalktım, kürkçü dükkânını ziyaret ettim.

Kader birliği ettiğim arkadaşlarımı teker teker sordum. Çoğunu işyerinde bulamadım. Ücretli izinde deniz kenarındaki kamplardaydı çoğunluğu.. Yazın keyfini çıkarıyorlardı. İmzalanan toplu iş sözleşmesinin getirdiklerinden memnundular.

Hışımla söyledikleri tek şey, toplu iş sözleşmesinin, sendika aleyhinde olanlara uygulanmaması gerektiğiydi. "Yoksa kazan kaldırırız ha.." diyorlardı. Sendikacılık bilincinin gösterisiydi bu davranış..

Arkadaşımızın biri sendika üyesi değildi. Sendikacı arkadaşlar, peşine düşüp onu sendikaya üye olmaya teşvik ederlerdi. Aldıkları cevap şu olurdu: "Sendikaya beş lira vereceğime, aileme bu para ile iki kilo elma alırım, çocuklarım yer..."

Toplu sözleşme sonucunda, Tekel işçilerine, sosyal yararlar dışında ayda 120 lira kadar zam sağlandı. Bu arkadaş, ücret şeridinde fazlalık görünce, kapı kapı dolaşmağa başladı. Başladı ama, her yanı duvar gördü. Sendika yöneticileri arasında "Ben ettim, siz etmeyin" diye dönmiye başladı.

Sendikacılar, bana buna benzer çok örnekler verdiler.

İlgi çekici bir başka örnek te Adana'da oldu. Tekstil işkolunda, özel kesimde, altı bin kişiyi kapsıyan bir sözleşme imzalandı. Sendikadan, patron zoru ile, cafcaflı şekilde istifa edenler, yeni nimetlerden faydalanmak için sendikanın eşiğini aşındırmıya başladılar. Aldıkları cevap elbette olumsuz olacaktı. Öyle oldu. Sendikacılar, "Gidin ağanıza (patrona) o versin..." dediler. Ağaya gittiler. Ağa da şöyle dedi: "Ben size gidin kendinizi denize atın desem atacak mıydınız? İstifa etmeseydiniz..."

Toplu iş sözleşmesi düzeninde, bir yıl içinde, sinsilerin istemediği sonuçlar alındı. Ücret adaletinin sağlanması yolunda ileri adımlar atıldı. Bu ilerlemeler bir yıllık süre içinde oldu. Yabancı sendikacılar, şimdi bu kadar hızlı gelişmeye inanmak istemiyorlar. Şaşkınlıktan ağızları açık kalıyor.

Bir zamanlar şeker, gaz, basma, et alabilmek için kuyruk yapanlar, şimdi sendika kapılarında kuyruğa girmiş durumdalar. Üye olmak için kızgın güneşte, yağmur altında sıra bekliyorlar.

Sırası gelmişken, Sendikalar Kanunu ile Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanunları'na, tasarı halindeyken aleyhtar olan bir arkadaşımı hatırladım. Bu kanunlar daha çıkmadan, tasarılara aşırı aleyhtar olan bu arkadaş, uygulamanın başlamasından kısa süre sonra "Başkan, hata ettim. Kanunlar sendikamı bir anda güçlendirdi. Gelirim şu seviyeden şuna, üyem 4 binden 17 bine yükseldi.." diyerek, Türk - İş yöneticilerine evvelce yönelttiği hücumlar için özür diliyordu.

Hiç kimse, kanunların ideal, dört başı mamur olduğunu iddia edemez. Öyle olsa idi, Türkiye Büyük Millet Meclisi kanunları çıkardıktan sonra, işini bitirmiş olurdu. Kanunlar, ileride elbette sendika yöneticilerinin ihtiyacına cevap verecek şekilde değiştirilecek..

Arı kovanına (bal veren kovanı, yani sendikaları kastediyorum) döndü sendika merkezleri. Merkezlar, şubeler ve lokaller dolup, boşalıyor. Mikrop aşılayıcılar da kahırlarından debeleniyorlar. İstedikleri ortamı bulamadıkları için eşek arısı gibi vızıldamaktadırlar.

Bunlar, adamı sokmak isterler. Sermayeleri tezvirdir. Sendikacılar tenkite âşıktırlar. Ama, tezvire, çamur atmağa tahammülleri yoktur. Sabırları bir taşırılmaya görsün...

Şimdiki durumu da, yarını da karanlık göstermek istiyenlerin kimliklerini, onlar saklamak ta isteseler biliriz. Üstelik bunlar saldırgan da olurlar. Komünizmi, gericiliği, diktatörlüğü protesto etmek için yapılacak mitinglerin hazırlandığı ön toplantılara gelen sendikacıların yollarını keserler. Karanlık sokakların köşebaşlarını tutup, onlara "Komünist yok.. Dikkatli davran." diye tehdit ederler.

Bir atasözü vardır. "İt dişi keçede kalır..." Bunların da bilemedikleri şey, ayaklarımızın keçe ile sarılı olduğudur. Zehirleri keçede kalacak, etimize geçemiyecektir. Hem biz bu metodları biliyoruz. Bu çamur, çirkef atma yolları yeni değil ki.. 1920 - 22 yıllarına kadar uzanır. Tuttuk, bir marufun 40 yıl önce sendikacılığımız hakkında yazmış olduğu eski Türkçe bir kitabı, teşkilâtlanmamıza faydalı olur diye yeni Türkçe'ye çevirttik.

Amerikan sendikalarının onur köşelerinde resimleri asılı, bu ülke sendikacılığının kurucusu, Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra, Uluslararası Çalışma Teşkilâtı'nın kurulması fikrini yayıp, kabul ettiren, bu teşkilâtın Anayasası'na, "sefaletin olduğu yerde refah tehlikededir..." yazdıran Samuel Gampris'i "Amele Haini" diye tanıtmak istiyor, öyle ilân ediyor. Hayret değil mi?

Türk sendikacılık hareketinde karınca kaderince hizmeti dokunmuş olanlara da hücum edeceklerdir. Çünkü yollarının yolcusu değiliz.

Ama yılmak mı? Asla.. Onlarla savaşımız 1947'de başlamıştır, devam da edecektir.

Tımarhaneden diplomalılar rakıyı bedava içmek için meyhane köşelerinde sendikacı bekliyen sapık fikirliler, yıllardır Türk İş'i parçalamak çabası içinde olduklarını itiraf edenler. Size söyliyeceğim var ;

Menfur arzularınıza asla kavuşamıyacaksınız. Türk - İş'ten habbe bile koparamayacağınız gibi, Türk - İş'in gölgesinin bile sizi ezmeğe yeteceğini bilmelisiniz. Türk - İş, sizin yüzme havuzunuz olmıyacaktır.

Eğer havada ve denizde ölüm olmazsa, Türkiye'de, sendikacının, işçinin, memurun , çobanın mezarı belli olacaktır.

Hemen şunu belirteyim. Meslektaşlarımın olduğu kadar, benim de elim kalem tutar. Kalem bazen tornavida olur ve sizi anlayışa yöneltecek şekilde batıverir. Düşünün...

KIBRIS GELİŞMESİ ve MİTİNGLER

Ağustos ayı, Kıbrıs olaylarında, Kıbrıs'la doğrudan doğruya ilgili bir devletin kamu oyunu ilk defa böylesine harekete geçiren aktüalitenin yarattığı gergin atmosfer içinde geçti.

Cenevre'de tarafları yaklaştırmakla görevli Fin'li diplomat Tiomioja ve Birleşik Amerika tarafından yeni görev verilmiş olan tecrübeli diplomat Amerika'nın eski Büyükelçisi Dean Acheson ile Yunan ve Türk Hükûmet temsilcileri arasında devam eden görüşmeler, olumlu bir sonuca bağlanamadan kesildi. Oysa, Kıbrıs davasının hallinde kesin bir çözüm yolu olmasa bile, çok gerginleşmiş atmosferin yumuşamasında faydası dokunacak ve son çözüm şekline ileride bile olsa esas teşkil edebilecek bir formül bulunabileceği ümidi, savaş sevmiyen basiretli insanları, hangi ulusa mensup olursa olsunlar, Cenevre görüşmeleriyle çok yakından ilgilenmeğe yöneltmişti.

O gün, Ankara'da Beyaz Saray heybetiyle kurulmuş olan bir binanın, Amerikan Büyük Elçiliğinin önünde onbinlerce genç Amerikayı protesto ediyordu.

Cenevre görüşmelerinden sızan ilk haber, Kıbrıs, Adası'nın Yunanistan'a bırakılması ve buna karşılık, Türkiye'den sadece birkaç mil uzaklıkta bulunan mikroskopik Meis Adası'nın Türkiye'ye verilmesi şeklindeydi. Haber, İngiliz Dışişleri Bakanlığı'nın görüşlerini büyük doğrulukla aksettirmekle ün yapmış «Times» gazetesinde yayımlanır yayımlanmaz, Atina haberi derhal yalanladı. Haberde gerçek payı olduğu yolundaki görüşlerde hiçbir değişiklik yapmıyan bu yalanlama, kısa süre sonunda, bu sefer Atina mahreçli bir ikinci habere uygulandı.

«Acheson'un teklifleri» adı altında yayımlanan ikinci seri teklifin Yunan Başkanı Papaandreu tarafından reddedildiğini bildiren Makarios'tu. Atina Hükûmeti Makarios'un bu demecini yalanlarken, sanki bunda kendi günahı olmadığını belirtmek istiyordu. Bu sırada Atina'da bulunan Makarios'a gerçekler hakkında eksiksiz bilgi verildiği muhakkaktı ve bu olayla şu durum gün gibi açığa çıkmış oluyordu. Papaandreu, Makarios'u diplomatik bir maşa olarak kullanmaktaydı.

«Kıbrıs Yunanistan'a verilecektir...» sözleriyle başlıyan Acheson Plânı'nın Türkiye'ye verilecek üsle ilgili kısımları, Yunanistan Başkanı Papaandreu, Makarios ve çeteci Grivas tarafından reddedildi. Küstah bir dille yapılan bu konudaki konuşmada Grivas, «Bir karış bile toprak vermeden Enosis'in gerçekleştirileceği...» yolunda desteksiz atışlarda bulunuyordu.

Oysa, Birinci Acheson Plânı'nda sözü edilen«üs» ün hangi koşullarla Türkiye'ye verileceği ve ne kadar toprağı kapsıyacağı konusunda Türkiye'nin görüşü henüz belirlenmemişti. Kıbrıs Türklerinin ve Türk Ulusu'nun benimsiyemiyeceği bir formül kabul edildiği takdirde bunun sorumluluğu, tarih nazarında Türkiye'yi muhtelif etaplarda yönetenlere râci olacaktı. Bizim de reddedeceğimiz teklifler, Makarios'un ağzından önceden reddedilince, diplomatik başarı hanesine Türkiye yönünde kocaman bir artı işareti eklendi. Bu durumda, Makarios'un bu tutumu gözönüne alınarak hazırlanan Acheson Plânı hakkındaki bir görüşün Dünya kamuoyuna açıklaması imkân dahiline girmiş oluyordu.

Makarios'un yanısıra, Papaandreu şöyle diyordu: «Kıbrıs konusunda Yunanistan birşey istemiyor. Ama eğer yapılacak bir «self determination» sonunda halkın çoğunluğu Yunanistan'a katılmayı isterse, Yunanistan, Kıbrıs'a memnuniyetle bağrını açacaktır. Kıbrıs. hürdür, kendi hakkındaki kararları kendi vermelidir.

Şöven bir Elenizm fanatiğinin sarfettiği bu sözler, modern diplomasiyle uzaktan bile aşina olan her kesi sadece güldürdü. Çünkü kaba bir mantık yapısının arkasına sığınan bu demagojiye başka şey yapmak olanaksızdı.

Diplomatik hatayı sadece bir Yunanlı diplomat, Cenevre'de Yunanistan'ı temsille görevlendirilmiş olan Bükreş Büyükelçisi Nikolarcisis anlamıştı. Nikolarcisis, doğruca Atina'ya koşarak, meselenin hallini herkesin istediği sırada, arabulucular tarafından teklif edilen şeklin Türk'ler tarafından kabul ve Yunan'ılar tarafından reddedildiği haberinin, Yunanistan aleyhinde bir puan olacağını Papaandreu'ya hatırlattı. Ne çare ki, batıdaki komşumuzu yöneten Başbakan, buna önem verecek kapasitede bir devlet adamı değildi.

Bu arada, Makarios ta susmuyor, ardı ardına verdiği demeçlerle, Acheson'a «kendi kendini tayin etmiş arabulucu...» deyimini yakıştırıyor, tarafsız Fin'li diplomat Tiomioja'yı küçümsüyordu. Ne yönde bir karar verilirse verilsin, Yunanistan ve Kıbrıs'ın bu kararı dinlemeyeceğini ve Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'na gidileceğini ilân ediyordu.

TÜRK JETLERİ

Bu sırada Kıbrıs'ta Mansura ve Erenköy yörelerine şiddetli hücuma geçen Rumlar, on bin kişiye yakın bir kuvvetle Erenköy'e ilerlemeğe başladılar. Silâh kullanma yeteneği kendilerine verilmemiş olan Birleşmiş Milletler Barış gücü kuvvetleri acz içinde bekliyorlar, Kıbrıs'tan Anavatan'a yardım mesajları yağıyordu. Batı ve güneyden yapılan hücum devam ederken, bazı Rum gambotlarının da denizden Erenköy'ü ablukaya aldıkları ve Rum zırhlı birliklerinin doğuya doğru ilerledikleri haberleri yayılınca, Eskişehir Hava Üssü'nden kalkan dört tane f-86 jet avcı uçağı, bu yöre üzerine ihtar uçuşları yaptılar. Bu sırada jetlerimizden birinin üzerine ateş açılışı, bardağı taşıran damla oldu ve ertesi gün kalkan otuzdan fazla Türk jeti, bu yöredeki Rum birliklerini ateş altına aldılar.

Erenköy'e sıkışıp kalmış bir avuç Türk'ü korumak amacını günden bu uçuşlara ertesi gün de devam edildi. Bu sefer 64 uçaklık dev bir filo halinde havalanan uçaklarımız, Rum birliklerinin mevzi aldığı bölgeyi ateş cehennemi haline getirdiler. Türkiye'de halk kıvanç için deydi. Rum köyleri alev alev yanıyordu.

Üzüntü verecek tek nokta, bombardımanın birinci günü düşen 29 yaşındaki bir yüzbaşımızın esir düşmesiydi. Üzüntüler, bir süre sonra daha da arttı. Yüzbaşı Cengiz Topel, bir Rum Hastahanesi'nde muhtemelen esir düştükten sonra hunharca katledilmişti. Topel muhteşem bir törenle toprağa verilirken, intikam duygusu, ulusun bağrına taş gibi oturmuştu.

KORKU VE İSTERİ...

Bu sırada, Türkiye Nato'ya başvurarak, emrindeki bazı kuvvetleri çektiğini bildiriyordu. Olayların geçici bir durgunluk kazanmasından sonra, Türk Hükûmeti bu birlikleri Nato'ya iade ettiğini bildirdi. Yunanistan mukabil bir jest yapmak lüzumunu hissetmiş ve Nato emrindeki kara, hava ve deniz birliklerini geri çektiğini bu sırada General Lemnitzer'e bildirmişti. Ancak, Türkiye'nin geçici bir süre içinde aldığı bu kararı, Trakya sınırında yapılan yığma ile birlikte istimar vesilesi yapmak hevesi hiçbir olumlu sonuç yaratmadı. Bu sırada Makarios ve sonra da Rum Meclisi Başkanı Klerides ile görüşen bir batılı gazeteci, «Bu adamlar çıldırmışlar. Kendileri yüzünden Üçüncü Dünya Savaşı'nın çıkacağı inancındalar ve bunun için ellerinden geleni yapmaya kararlılar...» diyordu.

Oysa, Türk jetlerinin. Rum hücumbotlarını batırıp, Rum birlikleri üzerine ateş kustuğu gün, Atina'da tam bir panik havası esmişti. Bu konuda, Akis Dergisi muhabiriyle bir Türk Hükûmet yetkilisi arasında geçen konuşmada, yetkili şöyle diyordu :

«— Jetlerimiz Kıbrıs'ı bombalarken, Papandreu, Atina Büyükelçiliğimize yalvar yakar oluyor ve İnönü'ye rica mesajları gönderiyor, eğer Yunan halk efkârı ister de bir teşebbüs yaparsa bunun sadece Kıbrıs'a münhasır kalacağını bildiriyor, Aman, yanlık anlaşılmasın... diyordu.»

Gerçekten o akşam Başkan İsmet İnönü'ye verilen mesajda şöyle dendiği rivayet olmuştu :

«— Siz büyük milletsiniz. Kıbrıs üzerinden jetlerinizi çekiniz. Mesele barışçı yollardan halledilebilir...»

RUS MESAJI

Tam bu sırada kuzeyden gelen bir mesaj, bu megalomanyağı tekrar delirtti. Bir savaş tehdidi taşımaktan çok, «bir lâf etmiş olmak için» yuvarlak bir ifadeyle verilen Rus notası, güçlü bir ağabey» bulan mahalle çocuklarının isterik kızgınlığı içine ittiği Papaandreu'yu savaş tehditlerine yöneltti. Muhteris Yunan ırkçısı, bir Türk Hükûmet yetkilisinin ifadesiyle tekrar «kabadayılık illetine tutulmuştu»... Oysa Rus notası bir «al gülüm-ver gülüm...» ifadesi taşıyor, iki tarafa da taviz verir görünüyordu. Notadaki «Türk ve Rum cemaatlerinin menfaatlerini koruyan bağımsız ve hükümran bir Kıbrıs...» sözü dikkatten kaçmamıştı.

Bu arada, Birleşik Amerika Cumhurbaşkanı Lyndon B. Johnson'dan gelen bir mektup, seçim arefesinde fırtınaya tutulmuş bir devlet adamının kendi kendini talihsiz bulan ifadesini taşıyordu. «Savaş olmasın da ne olursa olsun...» demiye gelebilecek mektup, sert bir dille yazılmıştı. Türk Dışişleri çevreleri mektubun kapsamını resmen açıklamasalar bile saklamadılar da... Mektup antipati yaratmıştı. Çünkü Amerika, Türkiye'ye verdiği askerî yardım malzemesinin Kıbrıs'ta kullanılmasını iste-miyordu. Bunu Kanada'nın ayni yöndeki mesajı izledi. Bu. Kıbrıs konusundaki tutumu dolayısı ile Amerika aleyhinde yapılacak gösterilerin başlıca sebeplerinden birini teşkil edecek, Demokrat Partinin suikast kurşunu sayesinde cumhurbaşkanı olmuş eski başkan yardımcısı aleyhinde, selefinin kemiklerini sızlatacak bir diplomatik hata olarak tarihe geçecekti.

Bu sırada oldukça nazik bir dille kaleme alınmış olan birinci Rus mesajjından ayrı yönde ikinci bir açıklama, siyasî gözlemcileri yeni endişelere yöneltti. Rus Tass Ajansı, Kıbrıs'ın bağımsızlığını korumak üzere, Kıbrıs'la askerî yardım konusunda görüşler yapılacağını bildiriyordu. Eğer Kıbrıs silâhlı bir istilâya uğrarsa, Rusya, Kıbrıs Cumhuriyeti'ne yardım edecekti. Ancak Türkiye'nin bundan önceki müdahalesi, hiçbir zaman silâhlı istilâ diye nitelenemezdi.

Demek oluyordu ki, Rusya Enosis'e tamamen karşıydı. Onun istediği, sadece Nato'yu yıpratmak ve Akdeniz'de yeni bir komünist devletçik yaratmaktı. Yoksa, Nato üye Kıbrıs'taki opportuniste papaz'ın kişisel ihtirasları kuzeydeki ağırlık merkezini hiç ilgilendirmiyordu. Aslına bakılırsa, aylar önce sona eren Makarios - Grivas anlaşmazlığının halli yolunda (sloganın önemini de kavrıyarak) taviz veren Makarios, Yunanistan'ı kendi tarafına tam anlamıyla çekebilmek için Yunan seçimleri arefesinde Enosis'in hortlamasından başka çare görememişti. Yoksa Kıbrıs'a vali olmak, onun ihtirasını tatmin edecek bir hal tarzı olamazdı. O bağımsız bir Kıbrıs Cumhuriyeti'nin cumhurbaşkanı ve kurucusu olmak istiyordu. Ne var ki muhterisler bir tane değildi.

İşte, Birleşmiş Milletler Barış gücü askerlerinin Papaz'ın derleme polisleri tarafından tutuklanıp aranması. Bu ve bunun gibi hareketleri ile Papaz kanunsuz işlemlerine devam ediyor ve durdurulmadığı takdirde devam edeceğe benzer.

GÖSTERİLER

Olaylar geldi, Amerika'lı General Porter'in, Genel Kurmay Başkanı Orgeneral Cevdet Sunay'ı makamında ziyaret ederek, Türk Hükûmeti'nin tutumu hakkında Ordu'nun görüşünü öğrenebilmek amacıyla yaptığı görüşmiye dayandı. Porter, tecrübeli bir generaldi ve Amerika'dan bu konuda bilgi toplamakla görevlendirilerek Türkiye'ye gönderilmişti. Bu sırada Ankara'da bazı Amerika'lılar tarafından bir

anket yapılmakta olduğu da sızan haberler arasındaydı. İsmet İnönü'nün başkanlığındaki hükûmet düştüğü takdirde, Kabineyi kim kurabilirdi ve bu yeni hükûmetin tutumu ne olmalıydı.

General Porter'in Sunay'la yaptığı görüşmeden sonra söylediği söz ise şuydu: «Bu bizim siyaslerimiz, Ankara'daki havayı. Washington'a tamamen yanlış aksettirmişler...»

Bu sırada, Porter'in yeni bazı tekliflerle geldiği yolunda söylentiler dolaşadursun, ikinci Acheson Plânı'nın Makarios tarafından müzakereye temel bile olamıyacağı ifadesiyle reddedildiği yabancı basın tarafından belirtildi. Ankara'da yapılmasına lüzum görülen sondajlar, Türkiye hesabına taviz kokusu taşıyan teklife şiddetle karşı koyan Hükûmetin bu tutumu üzerine başlamıştı.

Yankee Go Home» sloganı ile Ankara Bulvarlarında Amerika'yı protesto eden gençler.

Ankara bu havadayken, John-Atina Büyükelçisi Henry Labrouisse, gö memnun edecek barışçı bir hal çaresi azmi içinde olduğu»nı bildirerek, hal çaresi aramağa çalışıyordu. makarios, şiddet taraftarı idi. Grivas Batı'ya son derece bağlı bir devlet adamı olarak Enosis'in gerçekleştirilmesini istiyor, Papaandreu ise, itidal taraflısı görünüyordu. Makarios, Türk'lere üs bile kiralamaya taraftar değildi. Amerika bunun içn Makaros'u ikna edebilirse, Yunanistan, meselenin barışçı yolla halledilmesinden kıvanç duyacaktı.

Bu öyle bir havaydı ki, sanki, Makarios üs «kiralamağa» razı edildiği takdirde, herşey hallolacaktı. Ve, maalesef Amerika bu oyuna geldi.

Bu sırada adadaki Türk azınlığa girişilmiş olan iktisadî abluka bütün şiddetiyle devam ediyordu. Ay sonuna tekaddüm eden günlerde taraflar arasında yapılan bir anlaşmaya göre, Rum'lar iktisadî ablukayı kaldıracaktı. Oysa, anlaşmanın imzalanış tarihinden sonra geçen bir hafta zarfında Türk kesimine sadece bir kamyon dolusu elma girmişti. Bu, zaten halkın ihtiyacını karşılayamayan 16 fırından 12'si kapanmış bir bölgenin halkıyla alay etmekti. Bölgeye akaryakıt verilmeyişi, fırınların çalışmamasına sebep olmuştu. Lefkoşe'deki bir hastahanede yatan Türk çocukları için çevredeki köylerden gelen süt arabası bile Birleşmiş Milletler Barış Gücü askerlerinin müdahalesine rağmen geri çevrilmişti. Bu arada bazı Barış gücü askerlerini de silâhla tehdit eden ve böylelikle Birleşmiş Milletler'in adadaki hareket kabiliyetini sıfıra indiren Rum'lar, hareketlerini ne dereceye kadar götürebileceklerini ispatlamış oluyorlardı.

Bu arada Birleşmiş Milletler tarafsız gözlemcisi tarafından iktisadî ablukayı bütün yönleriyle açık

PES DOĞRUSU

Adamın biri bakar otobüste, tramvayda, troleybüste yolcuların çoğu «Paso» deyip ücret ödemeden seyahat ediyor. Enayi ben miyim, neden para veriyorum diye düşünür. O da «paso» der biletçiye, fakat pasosu yok. Yerine bir vesika gösterir, ama geçmez. Hikâyeyi bilenler bilmeyenlere anlatsın.

İstanbul'da İ.E.T.T. zarar eder. Eder ya. Bir istatistik yapmış görevli sendika üyeleri. 100 kişiden 60 tanesi bedavacı. Bu gerçeği Genel Müdürlük de bilir ve yakınır. Mubarek kurum sanki işletme değil de İstanbul'un ikinci darülacezesi.

Paso suistimali nedeniyle zarar milyonları buluyor. Sendikanın Toplu Sözleşmesinde dile getirildi bütün bu gerçekler. Paso verilmesinin bir nizama bağlanacağı söylendi. Hangi nizamdan bahsederler anlamam. Toptan kaldırırsın pasoyu, masoyu, olur biter. Bu ülkenin vatandaşı değil mi 100 kişiden 40 kişi?

Hangimiz özel sektörün otobüsüne, minibüsüne bedava ayak basabilir.

Bekleyeceğiz bir müddet için. Verdikleri söz yerine getirilmezse biletçi ve şöförler karar alırlarsa darılmasınlar.

lıyan raporun dünya basınında yer alması, Rum'ların Baf kasabasına tekrar su vermelerine sebep oldu. Fakat bu defa, kasabaya yakın iki Türk köyünün suyu kesildi. Baf Türklerinin pirinç ve gaz sağlamaları Rum'larca önleniyor, civar köylerden Baf'a girmek istiyen köylere kilise tarafından izin veriliyordu. Türkiye'den yollanan 900 ton besi malzemesinin büyük kısmı geri çevrilmiş, sadece 300 tonunun Magosa'ya indirilmesine izin verilmişti. Bu maddeler de limana atılmış ve Türk'lere verilmemişti. Mağarada yaşamak zorunda kalan kadın ve çocuklara yollanan battaniye ve eşya da sahiplerinin eline geçmeden çeteciler tarafından müsadere olunuyordu.

Nihayet olaylar geldi. 28 Ağustos Cuma gününe dayandı. O gün, Ankara'daki Atatürk Bulvarı'nda bir Beyaz Saray heybetiyle kurulmuş bir büyük binanın, Birleşik Amerika'nın Türkiye Büyükelçiliğinin önüne toplanan on binden fazla genç, «Kahrolsun Amerika...» diye bağırmağa başladılar. Türkiye'de ilk defa bu cümle bağırılıyordu. Buna sebep neydi?

Amerika'nın hal tarzı olarak ileri sürdüğü teklifin hem Türkiye ve hem de Yunanistan tarafından reddi, seçim arefesinde olan bu dost ülkeyi, bu müttefiklerinin gözünde yıpratmıştı. Amerika bu sırada, Türkiye ve Yunanistan'a arabuculuk çalışmalarının sonuç vermediğini bildirmiş, Türk Yunan temsilcileri memleketlerine dönmüşlerdi. Amerika'nın «— Ver şu adayı da kurtul. Bak bu Yunanistan lâf anlamıyor...» kabilinden teklifini, Amerikan yardımı silâhların Kıbrıs'ta kullanmamız gerektiği yolundaki mesajı izleyince. şimdiye kadar güdülen «ahde vefa» politikasının işe gelmeyince uygulanmaması gerektiği yolunda halk efkârında biriken fikirler, «Yankee go home» nidalarıyla patlar vermişti.

NE KOYALIM?

Muhalefetin isteği üzerine acele toplanan meclis, Hükûmetin Kıbrıs politikasını inceden inceye eleştirdi...

Muhalefet itham etti:

«— Hemen çıkarma yapıp adayı işgal edecektik... Ondan sonracığıma, bombaıdımana daha devam edecektir. Sonra Başkan Johnson'a da diyecektik ki...»

İktidar partisinin sözcüsü sordu:

Dış politikamız yönünde bir değişiklik mi düşünüyorsunuz?»

Muhalefet itham etti:

«— Biz, enerjik politika istiyoruz...»

İktidar partisinin sözcüsü sordu:

«Daha enerjik politikadan kastiniz nedir? Bundan sonraki tutumumuz ne yönde olsun?»

Muhalefet itham etti:

«Bu Hükümet zaten davayı kaybetti. Koca Kıbrıs elden gidiyor. Onbinlerce masumun ahı...»

İktidar partisinin sözcüsü sordu:

«— Peki... Ne yapalım?...»

«— ....?»

***

Adamın biri yolda giderken saatinin bozulduğunu farketmiş. Vitrininde saat gördüğü ilk dükkâna dalıp sormuş:

«Şu saati tamir eder misiniz?»

Dükkâncı şaşırmış, «Affedersiniz...» demiş, Burası saatçi değil, sünnetçi...»

Adam kızmış söylenmiş: «..saatçi değilseniz, vitirine niye saat koydunuz?.»

Dükkâncı şaşkın, «Peki ama beyim» demiş, «Saat koymayıp ta ne koyalım?...»

KANAT ÇIRPMASI

Sendikalarımızın birinde görevli dazlak bir deli var. Sendikaların eski püsküllü belâlısı. Biz de istihdam etmiştik bir müddet. Sonra kapı önünde buldu kendini. Yalvarması, yakarması, iltimasları da yetmedi. Deliden ne beklenir? Deli saçması şeyler. Onu yapmaya devam ediyor, kapılandığı yerde. Sendika da şimdilik seyirci.

Deli neden anlar? Tımardan. Sırtı kaşınıyor.

Kedi ile çuvala girilemiyeceği gibi deli ile de yola çıkılamayacağını herkes bilir de..

O sendika yöneticileri düşünsün gerisini.

Amerikan sefaretinin önünde biriken gençlik, oradan doğruca Yunan Büyükelçiliği'ne yürüdü. Üzücü nokta, burada yapılan protestoların yanısıra, atılan birkaç taşın elçiliğin camlarından bazılarını kırmasıydı.

Gösteriler, Ankara'da birkaç gün daha devam edecek ve İstanbul ile İzmir'e de sıçrayacaktı. İstanbul'da toplanan mahşeri bir kalabalık, «Bizi dolarlarınızla satın alamazsınız...», «Yankee, dön...», Jonhson, Kennedy'nin kemiklerini sızlattın...» yazılı pankartlarla, az görülmüş büyüklükte bir gösteri yaptılar. Askerî birlikler tarafından durdurulan gösterinin yapıldığı gün, İzmir'de toplanan gençler, orada da Amerika'yı protesto ettiler. İzmir, bir müttefik devletin yöneticilerinin, basiretsiz hareketinin ne derece üzücü olaylara sebep olabileceğini göstermesi bakımından tarihî değeri olan gösterilere sahne oldu. Gençlerin arasına katılan bin kadar çapulcu. İzmir Enternasyonal Fuarı'ndaki Amerikan, Rus, İngiliz, Birleşik Arap Cumhuriyeti ve Çekoslovakya pavyonlarını tahrip ve yağma ettiler. Bu arada yırtılan bir Amerikan bayrağı, üzüntüleri bir kat daha artırdı. Bayrağa saygı gösteren bir ulusun evlâtlarını bu derece infiale sevkedenler, affedilmemeliydi. Amerika belki protesto edilmeli, fakat hiçbir devletin bayrağı yırtılmamalıydı.

Amerikan dış siyaseti, Kıbrıs davasının hallinde, ilk adımda koca man bir sıfır almış ve bütün dostların üzmüştü.

KIBRIS FACİASINDA YENİ GELİŞMELER

Necati TAŞKIN
Kıbrıs İşçi Birlikleri
Federasyonu Genel Sekreteri

Sonuç ne olacak? 21 Aralık, 1963 tarihinden beri değil yalnız Kıbrıs Türkü, fakat ilgili bütün ülkelerin kalkı tarafında sorulan bu soruya şimdilik bir cevap vermek mümkün değildir.

21 Aralık, 1963 tarihinden beri Kıbrıs'ta Hükümeti ellerinde bulunduran rumlar tarafından Kıbrıs Cumhuriyeti Anayasası tahdinde Kıbrıs Tüklerine tanınan temel hakları ortadan kaldırmak için Kıbrıs Türkleri aleyhine girişilen şiddet ve katliam hareketinin Türklerin uyanık bulunması dolayısıyle istenilen başarıyı elde edememesi, çeteci rumların moralini bozmuş, arzularını daha emin bir şekilde tahakkuk ettirmek için ellerindeki imkânları artırmağa teşvik etmiştir.

Geçen Haziran ayı başlarından itibaren kanunen kurulmuş polis, jandarma ordu ve hadiselerden sonra kanunsuz bir şekilde meydana getirilmiş Rum millî muhafız alayına ilâveten Rumlar arasında mecburi askerlik ihdası, uçak savar toplar, sahra topları gibi ağır silâhlar, uçak ve helikopter ithâli, rumların, Kıbrıs Türklerini topyekûn imha etmek için bekledikleri arzu ve niyetlerini açıkca göstermektedir.

Bütün hukuki sorumluluğunu kaybetmiş ve tamamen rumların idaresinde bulunan sözde Hükümet tarafından alınan iktisadi tedbirler arasında Kızılay'ın Kıbrıs Türklerine göndermiş olduğu mübrem ihtiyaç maddelerinden vergi almak, muhasara altında bulunan Türklere akar yakıt ve sair lûzumlu parça ve malzeme vermemek de bulunmaktadır. Bu iktisadi tedbirlere ilâveten muhasara altında bulunan Türk kasaba ve köylerine su ve elektrik kesilmesi için rumların hummalı bir faaliyet içersinde bulunduklarını bizzat kendileri itiraf etmektedirler.

Türk cemaatının da doğrudan doğruya ve bilvasıta ödedikleri bütün vergileri, meşru devlet kuvvetleri süsü verdikleri başıbozuk EOKA sürülerinin bakımı ve silâhlandırılması için kullanan sözde Hükümet, İnsan Hakları Evrensel Beyannemesi'ni açık bir şekilde ihlâl ederek bu Beyanname ile her vatandaşa tanınan hakları, hiç sebepsiz gaspetmektedir.

Hadiselerin başladığı günden beri on beş bin kadar Türk işçi, müstahdem ve memur işsiz bir durumdadır. Bu işsiz rakkamma, tarlasında, bahçesinde, bağında çalışmayan soydaşlarımızı da ilâve edersek 120,000 kişilik toplumumuzun çalışma gücünün ne derece atıl olduğu rahatlıkla meydana çıkıyor. Büyük bir memnuniyetle ifade etmek gerekir ki, bir tüm olarak Anavatan'ın maddi ve manevi desteği, Kıbrıs Türkünün ayakta durabilmesini sağlamış ve direnme gücünü takviye etmiştir.

Kıbrıs'tan Sosyal Sigorta Kanunu mevcut olmasına ve bu kanun gereğince kurulan Sosyal Sigorta Fonu'na sayılan 35,000'i aşan Türklerin de yatırımda bulunmasına rağmen son yedi ay içerisinde, büyük bir kısmı işsiz olan Türk iştirak sahiplerine bu fondan en ufak bir yardımın yapılmayışı da rumların Türklere karşı girişmiş oldukları iktisaden çökertme Kampanyasının başka bir tezahürüdür. Rumlar, her hangi bir Türk işçinin bu fondan istifade edebilmesi için, muhasara altında bulunan Türk kesiminden çıkarak rum kesiminde bulunan Daire'ye gitmesini istemek tedirler. Her hafta birkaç lira menfaat görecek diye hayatını tehlikeye atarak her hangi bir Türkün Rum kesimine geçmesi, pek tabii olarak, beklenemez. Çeşitli mebcuri sebepler dolayısıyle seyahat eden 500'e yakın Türkün karşılaştığı akıbet, elbette, güç ve muhtaç durumda olup ta rum kesimine geçmek isteyecek Türk işçilere de şamil olacaktır.

Barış meleği kisvesine bürünerek yüzlerce Türkü katleden ve akibetleri hakkında en ufak bir ipucu bulunmayan beş yüze yakın Türkü esir alan rum çetecilerinden aklı selimle hareket ederek Kıbrıs'a barışçı bir hâl çaresi bulunması yönünde iyi niyet göstereceklerini beklemek yersiz ve hatalı olacaktır. Kıbrıs'ı bir cehenneme çeviren rum çetecilerinin merhamete gelerek yaptıklarından pişman olacaklarını da ummak safdillilik olacaktır.

Gerçek odur ki, davalarını silâh yoluyle halletme karasında olan rum çetecilerine ayni şekilde bir kararla mukabelede bulunmaktır. İyi niyete iyi niyetle mukabele etmek lûzum geldiği gibi silâha da silâhla mukabele etmek şarttır ve gereklidir. Bu yapılmadığı müddet kendilerini dev aynasında gören Kıbrıs ve Yunanistan rumları, aklın, mantığın kabûl edemiyeceği her türlü harekete tevessül edeceklerinden şüphe etmemek gerekir.

Bütçeye yeni külfetler tahmil etmemek kayıt ve şartıyle toplu sözleşmelerde bir sakınca görülmemektedir.

Daha iyi yaşama koşulları sağlamak için Anayasa'nın Türk İşçilerine verdiği haklar kullanılacaktır.

Halil TUNÇ
Türk-İş Genel Sekreteri

Maliye Bakanı ve Toplu Sözleşme Sistemi

Batının demokratik gelişim seviyesine ulaşmak için bir buçuk asırdan beri çaba gösteririz. Fakat bu çaba bizi batıya yaklaştırmaz ve Batı'daki örnek kurumlara benzer kurumlar, ülkemizde bir türlü oturup yerleşemez, gelişemez. Bunun nedenleri, ne Anayasa'mızın noksanlığından, ne de kanunların boşluğundandır. Dünyanın en modern ve demokratik Anayasa'sına sahibiz. Gelgelelim, Anayasa'nın temel ilkelerini gerçekleştirecek kanunların da yürürlüğe girmesinden bu yana bir buçuk yıl gibi bir süre geçtiği halde, bir türlü yönümüzü belirleyip, emin adımlar atmak olanağına sahip olamıyoruz.

Bunun birçok nedenleri arasında yer alan belli başlı ikisinin üzerinde duracağız. :

Birincisi, bir inançtan yoksunuz. Ne Anayasa'mıza, ne de Anayasa'mızın öngördüğü kurumları düzenliyen kanunlara karşı inancımız yoktur. Anayasa ve kanunların getirdiği sosyal zihniyet, belirli kademelerde, bir türlü benimsenememektedir.

İkincisi, bir sistemi kabul etmeden önce yapılması gereken ön hazırlıklara lüzum görmeyiz. Kendimizi böyle bir hazırlığa zorlama gereğini hissetmeyiz. Bu sebeple de, batıya yöneliş, Anayasa'ya bağlılık sözleri, özentiden öteye gidemez bir türlü... Bu durum uygulama alanında her kademede (daha çok yüksek kademelerde) ve hatta Hükûmet'te bile mevcuttur. Bu konuda sayısız örnekler vermek mümkündür. Bununla beraber,

biz, toplu sözleşme düzenine geçtiğimizden bu yana gördüğümüz örneklerin sadece bir tanesini vermekle yetineceğiz.

Toplu pazarlık sistemi, demokratik rejimin, çalışma hayatına girişini ifade etmektedir. Bu sistemin, amaç ve felsefesine uygun olarak gelişimi de, tarafların her türlü müdaheleden uzak, tam bir serbestlik içinde müzakere edebilmeleri olanağına bağlıdır.

Gerçi ülkemizde «karma ekonomi» benimsendiği için, bu rejimde, devletin bazı konularda müdahelesi düşünülebilir. Ancak, devlet, toplu sözleşme sistemini temelinden sarsabilecek mahiyetteki müdahelelere hiçbir zaman başvurmamalıdır. Kalkınma Plânı'mız, toplu sözleşme sisteminde bazı müdahelelerin yapılabileceğini öngörmekle birlikte, bu görüş, hiçbir zaman rejimin felsefesine aykırı nitelikte değildir.

Daha iyi yaşama koşulları sağlamak için, Anayasa'nın Türk İşçisi'ne verdiği haklar kullanılacaktır. Bu hakkın kullanılmasında ve işçilerin meşru emellerinin gerçekleştirilmesinde, çıkarları dolayısı ile bu gibi değişikliklere karşı olan muhafazakâr çevrelerin direnişini kolaylıkla ortadan kaldıracağımız yolunda gerçekten uzak bir fikre sahip değiliz. Bununla beraber, artık Türkiye'de ehil bir önderlikle yönetilen ve toplumu ve hatta Hükûmeti, eski âdetlerin batağından kurtarıp, modern ekonomik ve sosyal gelişim yoluna sokabilecek kudretli bir harekete geçirici kuvvet vardır ki, bu da işçi örgütleridir. Yazımızın konusu da, yukarıda açıkladığımız gibi, yeni sosyal zihniyetin ve toplu sözleşme sisteminin, bazı Hükûmet yetkililerince hâlâ anlaşılamadığının belirtilmesi ve bu konudaki görüşümüzün ifadesidir. Bu üzüntü verici örnekler sık sık görülmektedir.

Son bir örnek, Maliye Bakanı'nın, toplu iş sözleşmeleriyle ilgili olarak, bir Bakanlığa göndermiş olduğu 14.8.1964 tarih ve 111115-6-11691 sayılı yazıdır. Maliye Bakanı, bu yazıyla, Anayasa ve kanunun tanıdığı toplu sözleşme hakkını, işin mahiyeti dolayısı ile veya diğer sebeplerle kâr sağlamıyan kamu işyerlerinde fiilen ortadan kaldır mak istemektedir. Sayın Melen, «— Bütçeye yeni külfetler tahmil etmemek kayıt ve şartı ile topl. sözleşme görüşmelerine iştirak edilmesinde mâ! bir sakınca görülmemektedir...» mütaleasında b lunmaktadır.

Demek oluyor ki, kamu işyerlerinin çoğunda, işçilerimizin hayat seviyelerini yükseltecek hiçbir hak tanımamak şartıyla, sadece süs olsun diye toplu sözleşme yapılabilecektir. Sayın Maliye Bakanımız, Toplu Sözleşme Kanunu'nun, son derece düşük ücret almalarına rağmen devlet gelirlerinin büyük kısmını vergileriyle sağlıyan işçilerimizin hayat seviyelerini biraz olsun yükseltebilmek amacıyla çıkarıldığından habersiz görünmekte ve grevleri adeta teşvik etmektedir.

Gönül isterdi ki, özel teşebbüsün yatırım ve kredi ihtiyaçlarını karşılamak için gerekli fonları bulmakta başarı gösteren sosyal devletin Maliye Bakanı, kamu kesimindeki otplu sözleşmelerin gerektireceği fonları çok önceden sağlamış olsun.

Maliye Bakanı, toplu sözleşme yoluyla sağlanacak ücret artışlarının, prodüktivite ile oranlı olması gerektiğini ileri sürmektedir.

Ancak bu prensibin uygulanabilmesi herşeyden önce ücretlerin ilk olarak yapılacak bir toplu sözleşme ile sosyal adalete uygun olarak belirlenmesini gerektirir. Ancak bundan sonraki toplu sözleşmelerde, birinci ve ikinci toplu sözleşme devresi arasındaki prodüktivite ile ücret artışları arasında bir ilişki kurulabilir. Halen daha ilk toplu sözleşmeleri yapma, yani temel atma dönemindeyiz. Temeli atmadan binayı kurmak elbette olanaksızdır. Bu temelin sosyal adalet harcı ne kadar sağlam olursa, prodüktivite binası o kadar güçlü ve istekli yükselecektir.

Kaldı ki prodüktivitenin ne olduğu, nasıl ölçüleceği bile henüz belirlenmemiştir. Prodüktivitenin ölçülmesi, işçilerin mutlaka söz sahibi olmasını gerektiren, çeşitli yorumlara uygun, çok tartışmalı bir sorundur. Ayrıca, kâr amacı gütmiyen kamu hizmetlerinde prodüktivitenin nasıl ölçüleceği, Batı'nın bile henüz hallemediği karışık bir meseledir. Durum bu iken, ücret artışlarının prodüktiviteye bağlanacağı konusunda bakanlıkları uyarmak, maalesef, ücret artışlarını reddetmek için bir prodüktivite mazereti icat etmekten başka anlama gelmemektedir.

Maliye Bakanı'mızın bir başka ifadesi de, «— Toplu sözleşmenin akamete uğraması sonucunda doğacak durumların ne şekilde halledileceği hususunda Çalışma Bakanlığı'ndan sorulması...» şeklindedir. Bu ifade, tarafların eşit müzakere esasına dayanan toplu sözleşme sisteminin iyi değerlendirilmediğini göstermektedir. (Bilindiği gibi, toplu sözleşmelerde âmir-memur yoktur.» Eşit koşullarda işçi-işveren vardır.) Çalışma Bakanlığı, bu konuda herhangi bir yetkiye sahi pdeğildir. Bilgi edinmek söz konusu ise, toplu sözleşme mevzuatı ortadadır ve her işverenin, «sözleşmenin akamete uğraması halinde doğacak durumların» ne olduğunu, nasıl çözüleceğini şimdiye kadar çoktan öğrenmiş olması lâzımdır.

Temennimiz, toplu sözleşme sistemini felce uğratacak istidat gösteren Maliye Bakanlığı yazısının, bir yanlışlık eseri olması ve işveren devletin, bütün işverenlere örnek olacak davranışlarla, sosyal zihniyeti benimsediğini her vesile ile göstermesidir. İşçilerimizin, bu konuda nasıl bir anlayış, olgunluk ve fedakârlık içinde olduğunu Maliye Bakanımızın da takdir ettiğinden eminiz. (Milliyet'ten)

devekuşu

Türkiye Cumhuriyeti'nin, «sosyal bir hukuk devleti» olduğunu öngören modern Anayasa'mız, bugün, bu Anayasa'nın gereği olarak, çalışanlara tanınmış sosyal hakları umacı şeklinde gören geri kafalı yöneticilerin elinde gereği gibi uygulanamamaktadır.

Yasalar ne yönde olursa olsun, tefsirlere dayanarak onu Anayasa'nın ruhuna uygun gösterebileceği düşüncesinde olan siyaset adamlarımız, şimdi de çirkin bir «devlet kapitalizmi»nin baskısını bütün yüküyle hissettirecek tedbirlerin alınacağı yolunda korku yaratacak davranışlarda bulunmağa başlamışlardır.

Gene Anayasa'yla öngörülen Kalkınma Plânı'yla programlaştırılan ulusça kalkınma fikri, 18'inci yüzyıl sömürgecilerinin görüşüyle, tüm yükü on milyonlarca işçinin sırtına yüklenerek gerçekleştirilmek istenmektedir

«Özel teşebbüs ürkmesin», «eczacılar darılmasın», «grevler, hükûmet edenleri zor durumda bırakmasın...»

Bütün bu davranışların altında şu acı gerçek yatmaktadır. Türkiye'deki siyasî organizasyonlarda yer alan menfaat zümreleri, gereğinde hükûmet edenleri de yanıltarak, gerçekte kamu yararına olmıyan fikirleri, kamu yararınaymış gibi gösterebilmekte ve sağduyusunu küçümsediği işçi topluluğunu istismar etmek istemektedir.

Son yıllarda uyumuş gibi görünen bu heyûla, yattığı yerden başını kaldırmış ve özellikle son aylarda artan bir cür'etkârlıkla, Türkiye'deki yarım asırlık didinmenin ürünü, on iki yıllık işçi örgütü Türk-İş'in karşısına dikilmiştir.

Sanayi Bakanı Muamer Erten tarafından verilen bir demeç, bu konudaki acı bir örnek, bir ibret vesikası olarak hafızalarda yaşayacaktır.

Sayın Erten demecinde, «— Devlet kuruluşları ile özel sektörün ayni çatı altında toplanması için hazırlıklar yapıldığı»nı söylemiştir. Devletin, kendisine «devlet baba» deyimini yakıştırmış işçilerine bunu reva görmesi, ne biçim harekettir?

Bir hareket ki, sosyal devlet niteliğini Anayasa'ya yerleştirmekle övünen bir siyasî teşekkülün önderleri tarafından yapılacak istenmektedir.

Bir hareket ki, işçi haklarının savunuculuğunda şampiyonluk yarışında olanları, üzücü çelişmelere sürüklemektedir.

Öyle bir insan düşününüz ki, yeşermesiyle iftihar ettiğini ve modern Türkiye'nin kalkınmasında başlıca görevi yüklendiğini söylediği bir fidanı, kendi elleriyle kesmek istesin. Bu olacak şey değildir.

Devlet babayı böylesine «müşfik» ellere teslim etmek istiyenlerin yakaları, hesap soracak ellerden kurtulmamalıdır.

Özel teşebbüsün işveren konfederasyonunda devletçilik yapmağa kalkarak seçim arefesinde siyasî yatırım yapmak istiyenler, çabalarının göle yoğurt salmaktan öteye geçmediğini çok acı şekilde öğreneceklerdir,

Başlarımızı kumdan çıkaralım artık...

Türkiye işçi Sendikaları Konfederasyonu Genel Sekreteri Halil Tunç, bu konuyla ilgili olarak dergimiz muhabirine aşağıdaki demeci vermiştir:

«— İşçilerin olduğu gibi, işverenlerin de sendika kurma hak ve hürriyetlerine sonsuz saygımız vardır. Ancak, 274 ve 275 sayılı kanunların uygulanışında geçen zaman, olaylarla göstermiştir ki, gerek işvereni ve gerekse işveren sendikaları ile, özel teşebbüs, istismarcı zihniyetten bir türlü uzaklaşamamıştır.

Zaten bugün ekonomik ve sosyal hayatın yönetimi, fiilen dar bir zümrenin tekeli ve baskısı altındadır. Devletin bu şekilde hareket ederek, devlet kuruluşlarının özel sektör bünyesinde teşkilâtlanmalarına imkân vermesi, bu tekelciliği ve baskıyı daha da artıracaktır.

Şimdi görüyoruz ki, gerek Anayasa ve gerek se Kalkınma Plânı ile devletin yüklendiği sorumluluklar, özel teşebbüsün kurduğu teşkilâtlara devredilmek istenmektedir.

Bu tutum, Anayasa'nın öngördüğü, halkın refah ve saadetinde önderlik etme anlayışıyla taban tabana zıttır.

Temennimiz odur ki, devletin özel teşebbüs işverenleriyle ayni çatı altına toplanması fikri, sadece ve sadece Sanayi Bakanı'na ait olsun.»

GREVLER VE ÖTESİ

Dr. İsmet GİRİTLİ
(GÜNDEM'den)

Geçenlerde İstanbulda Sehir Hatları Deniz Taşıtmacılığı İşçileri Sendikasının aldığı grev kararı, 15 Temmuz 1963 tarihli ve 2755 sayılı Toplu Sözleşme, Grev ve Lokavt Ka nununun yürürlüğe girişinden sonra en önemli sonuçlar doğurabilecek bir grev kararı oldu.

Gerçekten, bu grev kararının uygulanması halinde, çoğu emekçi olan İstanbul halkını bırakınız, yaz sıcaklarında serinlemeyi, bir anda işe gidip gelme imkânlarını kaybedecek ve İstanbul bir nevi felce uğuğrayacaktı.

Kıbrıs olaylarının vahim bir hal alması üzerine Türk-İş, kamu yararını gözönünde tutarak vatansever bir anlayış ve sağduyuya dayanan kararla yurttaki bütün grevlerin durdurulması çağrısında bulununca, Türk-İş'e üye olan ve olmıyan bir çok sendika bu çağrıya uymuş ve fakat Şehir Hatları Deniz Taşıtmacılığı İşçileri Sendikası diğer ba zı sendikalar gibi ve üstelik ilgili Bakanların tavassut ve ricalarına rağmen grev kararında ısrar edince Bakanlar Kurulu, 275 sayılı kanununun 21 inci maddesine dayanarak sözü geçen grevi şimdilik 30 gün süre ile bırakılmıştır.

Bu konuda untulmaması gereken önemli gerçek şudur ki ulaştırma, elektrik, gaz v,s. gibi devamlı olarak görülmesi zarurî olan kamu hizmetleri alanında grev, iş verenden ziyade geniş vatandaş kütleleri ni ilgilendirdiği ve zarara uğrattığı için, bir çok memlekette hemen daima başlangışta bu konularda grev hakkı tahdit edilmiştir.

Anayasamızın da bu çeşitli tah ditlere müsait olmasına rağmen, Türk kanun koyucu, Türk işçisinin ve sendika liderlerinin ve vatanseverlik, olgunluk, sağduyu ve sorumluluk duygularına güvenliği için, böyle bir tahdide yer vermemiş ve grevi başlangıçtan itibaren Türk içisine kademesiz ve tahditsiz olarak tanıma yoluna gitmiştir.

II

Esasen 1961 Anayasasının 47, maddesi ile. işçilerimize tanıdığı Toplu Sözleşme Hakkı istihsalin başlıca iki unsuru olan «İş» ile «sermaye» arasındaki münasebetlerde, taraflar arasında ekonomik bir denge gayesinden doğmuştur.

Nitekim, 15 temmuz 1963 tarihli ve 275 sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanununun memleketimizde düzenlediği Toplu İş Söz leşmeleri, istihsalin başlıca iki unsuru olan iş ile sermaye arasında bir müzakere kudreti ve dengesi kurmak amacını gütmektedir. Zira işçi yalnız başına sermaye karşısında çalışma şartlarını müzakere etmek kudretine malik değildir ve çok defa içinde yaşadığı ihtiyacın baskısı ve işsiz kalma korkusu ile kendisine teklif edilen her türlü şartları olduğu gibi kabul etmek vaziyetindedir.

Diğer taraftan, toplu müzakere imkânınap sahip olmıyan işçiler, gerek kriz, gerekse yüksek konjonktür devrelerinde, ücret bakımından işverenin baskısı ile karşı karşıyadır.

Gerçekten durgun devrelerinde işverenler ücret ve istihlâk yetersiz liğinin, işlerin yavaşlamasının ana sebeplerinden biri olduğunu çok defa düşünmiyerek küçük ücret ödemek eğilimi gösterirler. İşte bu gibi hallerde toplu iş sözleşmesi imkânlarının sağladığı güçten faydalanarak, ücretlerin indirilmesine ve tensikat yapılmasına mukavemet ederler.

Yüksek konjoktür devrelerinde, yeni fiatların artma temayülü gösterdiği devrelerde ise, hasıl olan millî refah imkânlarından; işverenlerle birlikte işçilerin de faydalanmaları, başka bir deyimle ücretleri nin yeni imkânlara uydurulmak su retiyle ayarlanması lâzımdır.

Bilindiği gibi. yüksek konjonktür devreleri memleketlerin refah devreleridir. Bu refah müşahhas ifa desini millî gelirin artması hâdisesi içinde bulur.

Ancak bu konuda da unutulması gereken önemli nokta şudur ki: Millî gelirin artması bizatihi ni haî bir gaye değildir. Gaye bu gelirin istihsalin muhtelif faktörleri ve bilhassa işveren ile işçi arasında âdil bir şekilde dağılmasıdır.

O halde demek oluyor ki, ekonomik bakımdan toplu iş sözleşmesi, her şeyden önce bir derece ve teknik ilerleme unsurudur.

Zira ücretlerde normal ve âdil bir artış seviyesi sağlamak suretiyle millî gelirin artışından bütün sınıfların sosyal adalet normları çerçevesi içinde faydalanmalarını temin etmekte ve işverenlere de daha fazla kârı, ücretleri yetersiz bir seviyede tutumakla değil, teknik ilerlemeleri daha yakından tâkip ederek ve işçi ve işveren münasebetlerine daha insancıl bir nitelik vererek verimliği artırma yolunu aramak lüzumunu göstermektedir.

Fakat Türkiye gibi toplu iş sözleşmelerinin henüz bir yıllık bir tatbikat tarihçesinde gözetilmesi gereken en önemli husus; toplu iş sözleşmeleri müzakerelerinde ileri sürülen taleplerin özel teşebbüsü çökertmiyecek oranda olması ve esasen bilânçolarını zararla kapatan işletmelerin ücret artışı taleplerini yerine getirmesinin kolay olmadığının hatırlanmasıdır.

Zira toplu iş sözleşmelerine ve grev hakkına yer veren bir ekonomik sistemin yıkılmadan devam edebilmesi (batı memleketlerinde olduğu gibi müzakerelerin % 95 - 98 oranında başarı ile sonuçlanmasına) ve lüzumsuz grevlere yol açılmamasına bağlıdır. Bu esasların gözetilmesinde ise sendika liderleri kadar bütün kamu oyu ödevlidir.

YORUM

İŞVERENLERDEN CİDDİYET İSTİYORUZ

Bazı işveren çevreleri, ücret atışları enflasyon yaratır iddiasını ısrarla yaymaktadırlar. Hem de Hükümetin durgunluktan şikâyetçi olduğu ve Ticaret Bakanı'nın 21.Eylül.1964 tarihli basın toplantısında durgunluğun «talep noksanından ileri gelen deflasyonist eğilimden» doğduğunu açıkladığı bir sırada. Halen enflasyon değil, deflasyon vardır, ve deflasyonun sebebi, talep noksanıdır. Talep noksanıyla mücadelenin belli başlı yolu ise, ücretleri, özellikle işçi ücretlerini arttırmaktır. Bu durum, işveren çevrelerinin iddialarının ne kadar mesnetsiz ve samimiyetten yoksun olduğunu ortaya koymaktadır. Ama bir kısım işverenler Hükümet yetkilileriIe konuşurken durgunluktan şikâyet ederler, işçilere ise, «sonra enflasyon olur»» derler. Bu gayri ciddi tutumun son bir örneğini Ankara Sanayi Odası Başkanı Orhan Işık verdi. Orhan Işık, geçenlerde yaptığı bir basın toplantısında, ücret artışları meselesi üzerinde durdu. Ücret artışlarını tehlikeli bulan Sanayi Odası Başkanı'nın ileri sürdüğü iddialar iktisat ilmine ve aklıselime tamamen aykırıdır. İddialar aynen şudur:

1 — «İstihsali artan ve kazanan işverenin bu kazançlarında işçileri faydalandırmaması ne kadar tehlikeli ise, haksız ve istihsal arttırmaksızın ücret talepleri de o kadar tehlikelidir.»

2 — «İşçi sayısında artma beklerken eksilme gördük. Bunun muhtelif sebepleri yanında işçilerin fazla ücret talepleri de büyük rol oynamaktadır.»

3 — «1963 yılında milli gelir 55 milyar liradır. 12,5 milyon çalışan nufusa bu gelir eşit olarak bölünse, her kişiye günde 10 lira düşer. Türkiye'de işçi ücretlerinin ortalaması günden 18 liradır. Şu halde az ücret alanların sayısı çok fazladır.»

4 — «Ücretler prodüktivite oranında artmalıdır.»

5 — «Toplu İş Sözleşmeleri bazı işyerleinde işyerlerinde işçi sayısının azalmasına sebebiyet vermektedir.»

6 — «Şans eseri olarak yüksek ücretle iş bulunan yerlerde ihtilâflar çıkartıldığı halde, az ücretle çalışılan yerlerde işçiler hiç bir ücret ihtilâfı çıkarmamaktadırlar.»

imdi, bu iddiaları teker teker ve objektif olarak cevaplandıralım:

1 — Orhan Işık, istihsal artmaksızın ücret talepleri tehlikelidir, diyor ki, bu görüş yanlıştır. Bir işyerinin istihsali uzun yıllar boyunca sabit kalabilir, fakat işçi ücretleri dışındaki ham madde v.s. gibi maliyet unsurlarının düşmesi, istihsal sabit kalmakla beraber, işçi prodüktivitesinin artması veya fiyatların yükselmesi dolayısiyle teşebbüsün kârı artabilir. Teşebbüsün kârı artarken ,işçilerin ücret taleplerini, Sayın Orhan Işık tehlikeli mi bulacaktır? Bu sebeple bütün ekonomi için nisbeten doğru sayılabilecek olan ücret - istihsal münasebeti, teşebbüsler seviyesinde gerçekleri aksettirmemektedir.

Kaldı ki, memleketimizde teşbbüsler çok yüksek kârlarla çalışmaya alışmışlardır. Memleketimizdeki bazı teşebbüslerin sermayeleri ile resmen bildirdikleri kârları arasında yapılacak ufak bir mukayese bunu gösterecektir.

Şirketin Mevzuu	Faaliyete başladığı yıl	Şirketin son sermayesi TL.	1962 yılı sonuna Faliyete geçtikten kadar kârları TL.
Bir boru fabrikası	1957	5,6 milyon TL.	45.015.000.— TL.
Bir zirai mücadele ilâç fabrikası	1958	3 milyon TL.	5.804.000.— TL.
Bir kaynak elektrotları fabrikası	1937	2 milyon TL.	7.606.000.— TL.
Ne nebati yağ fabrikası	1952	30 milyon TL.	141.620.000.— TL.
Bir ilâç fabrikası	1951	2,8 milyon TL.	25.634.000.— TL.
Bir elektrikli aletler fabrikası		9,1 milyon TL.	34.137.00.— TL.

Dikkat edilecek husus, tabloda gösterilen sermaye miktarının 1962 yılındaki miktar oluşudur, Çoğu sermaye tezyidine giden şu şirketlerin sermayeleri başlangıçda daha azdı, dolayısiyle sermayenin kâra oranı daha yüksekti. Ayrıca tablodaki kâr rakkamları, ihtiyatlar, amortismanlar v.s. düşüldükden sonra kalan miktardır. Fakat bunlara rağmen yukarıdaki şirketlerin yıllık ortalama kârının, sermayeye oranla % 100 civarında olduğu kolayca anlaşılabilir. % 100'e yakın kâr ise, ancak memleketimizde rastlanan bir özelliktir. Batı teşebbüsleri, % 10 kârı dahi bir başarı saymaktadırlar. Bu durumda, istihsal artmadan da işverenler, % 100 kâr yerine, meselâ, % 40 - 50 oranında kâra rıza gösterip, ücretlere zam yaparlarsa, acaba tehlikeli bir iş mi yapmış olurlar? Adil ücret isteyen Orhan Işık, niye aynı zamanda âdil kâr istemez? İşçiler, «önce kârlar ve ücretler arasında bir adalet sağlansın, sonra ücret artışları kâr artışlarına uygun şekilde yürütülsün» şeklinde bir teklife candan razıdırlar. Acaba Orhan Işık da bunu rıza gösterecek midir?

İşçi - İşveren münasebetlerinin ahenkli yürümesinde samimiyet şarttır. Bu sebeple ücret artışlarından söz etmeden önce kârlarını ve kârlarındaki artışı dürüstlükle ortaya koymalıdırlar. Kârları gizleyip, sâdece ücretlerden sözetmek, samimî bir davranış değil dir.

2 — İşçi sayısındaki azalmayı, ücret artış taleplerine bağlamak ciddiyetten uzak bir davranıştır. Memleketimizde kârlar o kadar yüksek, ücretler o kadar düşüktür ki, halen işçi ücretlerinde sağlanan mütevazi artışlar, yatırım kararlarını etkilemez. Etkilediğini iddia etmek, biz ancak % 100 kâr olursa yatırım yaparız, % 95 kârla yatırım yapmayız demek olur ki, bu da aşırı sömürücülüğün kabulü anlamına gelir.

1964 yılında özel teşebbüs yatırımlarında bir azalma olduğu doğrudur. Ama aynı özel teşebbüs, Plânlama'nın tavsiyelerine ve aldığı teşvik tedbirlerine rağmen, fazla kapasite bulunan tektil ve lüks mesken gibi alanlara yatırıma devam etmektedir. Yatırım kararlarınra bu kadar irrasyonel davranan bir sektörün, ücretlerdeki yükseklik gibi asılsız bir düşünceyle yatırım yapmaktan vazgeçtiğini iddia etmek, gülünç düşmektedir.

3 — Orhan Işık, çalışan nufusa düşen ortalama gelir 10 lira, ortalama işçi ücreti 18 lira demektedir. Bu iddia da mübalâğalıdır. Zira, 18 lira, işçi olmıyan fakat yevmiyeli mühendis, teknisyen ve uzman durumunda bulundukları için İşçi Sigortaları hesaplarında işçi gösterilen 3 -4 bin liralı personeli de ihtiva etmektedir. Kanuni asgari ücretler, gerçeği bu şişirilmiş rakkamlardan çok daha doğru yansıtmaktadır.

Bundan başka verilen istatistikteki 12,5 milyon çalışan nufus rakkamının çok büyük kısmını köylü erkek ve kadınlar teşkil etmektedir. Köy geliri yaşayış şartlarının farklı olması dolayısiyle daha düşük bir gelirle, şehirdeki hayat seviyesini tutturmaya imkân verebilir. Bu sebeplerle, milli geliri çalışan toplam nufusa bölerek, işçi ücretleri ortalamasının milli gelir ortalamasının üstünde olduğunu ileri sürmek, gerçekleri tahrif etmek demektir .

Bu iki durumu gözönünde tutan hesaplar. işçi ücretlerinin milli gelire nazaran ne kadar düşük seviyede kaldığını gösterecektir. Bu arada, Sayın Işık'a AID tarafından bir Amerikalı Profesöre hazırlatılan araştırmayı hazırlatmak isteriz. Bu araştırmaya göre, milli gelirin % 32'sini, çalışan nufusun % 2'sinden azı almaktadır. Bu mutlu azınlığın ortalama yıllık geliri 130 bin liradır.

Milli gelir ortalaması 10 lira, işçi ücreti ortalaması 18 lira diyen Sayın Işık, neden bu 130 bin lirayı görmemezlikden gelir?

4 — Sayin Sanayi Odası Başkanı da, ücretler prodüktivite oranında artmalıdır» demeyi unutmayarak, 1964 modasına uymaktadır. İşçilerin de, prensip olarak, ücret - prodüktivite münasebetine itirazı yoktur. Yalnız, ücret - prodüktivite münasebetinin işleyebilmesi için, herşeyden önce, gelir dağılışındaki aşırı adaletsizlikler düzeltilerek, sağlam bir zemin hazırlanmalıdır, işçi, önce milli gelirden hakettiği payı almalıdır ki, ondan sonra artıştan hissesine düşene rıza göstersin. Diyelim ki, bir pastanın onda dokuzunu Ahmet, onda birini Mehmet almaktadır. Aynı pasta da yıldan yıla büyümektedir. Pastanın onda dokuzunu alan Ahmet, mevcut durum eskisi gibi de vam etsin, sadece artışı, gelir dağılışındaki oranı bozmadan paylaşalım derse, pastanın onda birini alan Mehmet haklı olarak hayır cevabını verecek ve «arkadaş, önce mevcut pastayı adilâne bölüşelim, zira adaletsizlik üzerine âdil bir bina kurulamaz» tezini haklı olarak savunacaktır,

Prodüktivite meselesi, bu açıdan ele alınmalı, toplu sözleşmeler bu zihniyetle yürütülmelidir. Halen içinde bulunduğumuz ilk toplu sözleşme devresinde amaç, gelir dağılışındaki adaletsizlikleri düzeltmektir. Sermaye ve emek gelirleri arasında bir ahenk sağlandıktan sonradır ki, prodüktivite meselesinin ele alınmasına sıra gelecektir.

5 — Sayın Işık, toplu sözleşmelerin bazı işyerlerinde işçi sayısını azalttığını ileri sürmektedir. Bu iddia da mesnetsizdir. Aynı şekilde, toplu sözleşmelerde işçilere geniş haklar tanıyan bazı işyerlerinde, işçi sayısının arttığını gösteren örnekler verilebilir.

Tek amacı azami kâr olan bir özel teşebbüsde, işverenin ihtiyacından fazla işçi kullanmayacağı aşikârdır. Durum böyle olunca da, ücretler artıyor diye, işverenin işçi sayısını azaltması düşünülemez. Zira işveren ihtiyacının üstünde içşi çalıştırmaz. Ne var ki, sosyal zihniyete intibak edemiyen bazı işverenler ve onların bazı aklıevvel temsilcileri, «ücret artışı isterseniz, işsiz kalırsınız» tehdidini, işçi taleplerini frenlemek için kullanmaktadırlar. Bu, dürüst bir davranış değildir.

6 — Sanayi Odası Başkanı, konuşmasının son kısmında zihniyetini artık iyice açığa vurmaktadır. Işık'ın sözleri şudur: «Şans eseri olarak yüksek ücretle iş bulunan yerlerde işçiler hiç bir ücret ihtilâfı çıkarmamaktadırlar.»

Bu sözler, sadece ve sadece kötü bir işveren zihniyetinin ifadesidir. Daha düşük ücret alan işçiler haklarını arayamazlarsa, bu elbette durumlarından memnun oldukları için değildir. Yarı aç işçiler susuyorlarsa, bu tamamen aç kalma korkusundan ileri gelmektedir. İşverenler. bu durumun uzun zaman süreceğini sanarlarsa çak yanılırlar.

Bu arada, «İşveren» dergisindeki gayrı ciddi bir tutumu kısaca belirtmek isteriz. Bu dergi, Türkiye'deki ücret artışlarının çok yüksek olduğu intibaını vermek amacıyla, Türkiye ve Batı ülkelerinde ücret artış oranlarını gösteren bazı istatistikler yayınlamıştır. Bu istatistiklere göre Türkiye başta gelmektedir. Fakat «İşveren», nakdi ücret artışını ele almış, gerçek ücret artışını hesaplamakdan kaçınmıştır, zira bunu yaparsa Türkiye'de 1958 - 1963 arasında bir ücret artışı olmadığı ortaya çıkacaktır. Derginin verdiği rakkamlara göre 1958 - 1963 devresinde Türkiye'de ortalama ücretler % 63 artmıştır, ama aynı devrede geçinme endeksleri de % 57 arttığından aslında ücretlerde artış olmamıştır. Halbuki bu devrede milli gelirde önemli artışlar kaydedilmiştir. Milli prodüktivitedeki bu artıştan işçiler yararlanamamışlardır. Almanya'da ise ücret artışı %42, geçinme endeksi artışı % 12'dir. Demek ki, gerçek ücretlerde, % 30 bir artış vardır. Kaldı ki, ücret seviyesini gözönünde tutmadan sadece artış oranlarını heseba katan bir mukayese yanlış sonuçlar verir. Ufak bir örnek bunu gösterecektir. Diyelim ki, Ahmet in ücreti 10 liradır, % 50 artarak 15 liraya çıkmıştır. Mehmet'in ise 100 liradır, % 20 artarak 120 lira olmuştur. Ama % 50 artışa rağmen Ahmet'in ücretinde artış sadece 5 liradır. Halbuki Mehmet'in ücreti 20 lira çoğalmıştır. Batı ülkelerile mukayese yaparken bu gerçek unutulmamalıdır. Unutulmaması gereken diğer bir nokta, 5 yıllık Kalkınma Plânı'nda da belirtildiği üzere esasen çok düşük seviyede olan işçi ücretleri, geçmiş devirde, milli gelir artışlarınran faydalanamamış, işçilerin milli gelirdeki payı düşmüştür. Rakkam canbazlıklarile bu gerçekleri tahrife çalışmak çıkar yol değildir.

İKİ KAMYON LASTİĞİ ve DÖRTYÜZ DOLAR

Sadun TANJU

Şimdi önce gözlerinizi Amerika'ya Detroit şehrine çevriniz. Otomobil sanayiinin baş merkezlerinden biri olan Detroitte, bundan iki hafta kadar evvel bir imza töreni yapıldı. Taraflardan biri, Birleşik Amerika Otomobil İşçileri Sendikası, diğeri de Chrysler Şirketi idi.

Her iki taraf da, işçilere ayda 400 dolar (bizim paramızla 4 bin liradan fazla) emekli maaşı verilmesini kabul eden kontratı imzalamak için bir masanın etrafında yer almışlardı.

İmzalar atıldı. Sendika Başkanı Walter P. Reuther yerinden memnunlukla doğrulup, ellerini masaya dayadı ve şunları söyledi :

«Bu mukavele ile, Amerikan iş hayatının önemli bir tarihi anı yaşanıyor. İşçilerin emekli maaşlarında, şimdiye kadarki en yüksek zam yapılmış ve böylece işçilerimize çok daha iyi iş şartları sağlanmıştır.»

GELECEĞE KARŞI GÜVEN

Düşününüz ki, emekli olduktan sonra alınacak 400 dolar, işçinin çalışma hayatı boyunca yaptığı tasarruflar ve yatırımlarla birleştiği zaman, yaşlılığı bir büyük mutluluk olarak hayallerde canlandırmaktadır. İşçi, asıl mutluluğa, emeklilik yaşlarında kavuşacağını düşünecek ve istikbâlden korkmıyacaktır. Bilâkis, ona doğru heyecanla ve arzuyla koşacaktır. Detroit'teki merasimde konuşan işçi temsilcileri bu yolda şeyler söyleyorlar. Bu mukavele işçiyi teşvik edecektir, daha azimli ve daha verimli olmasına yol açacaktır, diyorlar.

Batı'nın «sosyal adalet» anlayışındaki gelişme, çalışanların elde ettikleri önemli ve güvenli haklarla sağlam temeline oturtulabilmiştir. İşçi John, kendini patron Douglas'ınkine yakın bir emniyet içinde bulmaz ve yaşama şartları arasında uçurumlar olursa bu ne işçi John'u, ne de patron Douglas'ı mutlu kılar. Batı bunu nihayet anlıyabilmiştir. Anladığı içindir ki. sendikalarla iş sahipleri «daha insanca» bir hayatın iklimini yaratmakta el ele verebiliyorlar, emeğin istismarı ile saadet yaratılamıyacağını, her mukavele ile bir defa daha tasdik ediyorlar.

BİR DE BİZE» BAKALIM...

Şimdi bir de gözlerinizi Türkiye'nin otomobil ve lâstik endüstrisinin merkezi haline gelen İzmit'e çeviriniz, lütfen. Burada, bir aydan fazla bir zamandan beri, Türk işçisini yeise sürükleyen bir grev devam etmektedir. Taraflardan biri, kendi memleketinde kendi işçisine «daha müreffeh bir hayat sağlamak» vazifelerinden kaçamadığı halde Türkiye'de bir ceberrut, bir orta zaman efendisi kesilen Good-Year Amerikan firmasıdır. Ağustos ayının 13'ünden beri, işçilerine —Seyfi Demirsoy'un tabiriyle— iki kamyon lâstiği bedelini geçmeyen ücret zammını vermemek için, görülmemiş bir katılıkla direnmektedir. Türkiye'deki Good-Year işçisinin aylık ücreti, Amerika'daki Chrysler işçisinin emeklilikte alacağının beşte biri bile olamamaktadır. Amerika'da çalışmıyarak, alınacak ücretin beşte birini çalışarak kazanmak mücadelesindeki Türklere anlayışsızlık göstermek, haklı olarak Seyfi Demirsoy'u da, Lâstik-İş Sendikasını da, memleket efkârını da derin şekilde üzmektedir.

FENA BİR MİSAL

Kendilerinden pek çok şey öğrenmek durumunda bulunduğumuz Amerika'lı dostlarımız, Türkiye'deki iş teşebbüslerinde bilhassa insan hak ve hürriyetlerine, emeğin değerine, saygılı temsilciler kullanmalıdırlar. Karşımıza, elindeki imkân ve vasıtaları istismarcı zihniyetine âlet etmek isteyen iş idarecisi tiplerini çıkarmamalıdırlar. Bu bizi, çok muhtaç olduğumuz ve çok faydasını umduğumuz yabancı yatırımlara karşı haksız bir şekilde tahrik ediyor ve her iki tarafın da menfaatlerini sarsıcı bir karakteri millî müesseselerine örnek olarak göstermeği umarken, istismarcı bir tutumla karşılaşırsa, bu onun kendi patronlarıyla mücadelesini zorlaştırır ve üstelik, milletlerin bir birlerine karşı sahip oldukları saygıyı zarara uğratır.

Good-Year idarecilerinin bizi daha fazla ıstırap içinde bırakmamalarını temenni ediyoruz.

(Ulus'tan)

KALKINMA HIZI

Birarz kendi gayretleriyle ve biraz da iktisaden kalkınmış memleketlerin yardımlarıyla az gelirli memleketler gelirlerini arttırma yolundadırlar. 1962 yılında OSCD ye üye iktisaden kalkınmış memleketlerin 470 milyonluk nüfusun fert başına gayri safi hasıla 1.900 Dolardı. Buna mukabil 1.4 milyon nüfuslu komünist olmayan geri kalmış memleketlerde fert başına gayri safi hasıla 130 dolar civarındaydı. Yukardaki rakamlar her ne kadar enteresan olup fikir verici mahiyetten iseler de ayrı memleketlerde tatbik edilen istihsal ve isıtihlak metodları fiat seviyelerinin değişiklikleri ve mahallî paraların dolar çevrilmesi mumukayese gücünü sarsmaktadır. OECD üyesi kalkınmış memleketlerin nüfusundaki % 1.2 artışla beraber istihsalde % 4.4 artmış dolayısıyla fert başına gayri safi hasıla 60 Dolar fazlalaşmıştır. Az kalkınmış memleketlerde kalkınma hızı daha az bir derecede olup % 2 nisbetindeki nüfus artışının yanısıra fert başına safi hasıla 2 Dolar fazlalaşmıştır. Bu hale göre kalkınmış memleketlerin geliri geniş gelir imkânları sayesinde geri kalmış memleketler gelirinden 20 misli fazladır.

Diğer taraftan az kalkınmış memleketlerin 1953 - 1960 yılları arasındaki devre içinde kalkınma ortalaması % 4 olarak kabul edilmiş, ancak bazı geri kalmış memleketler bu nisbeti aşarken bazıları da maalesef altında kalmışlardır. Meselâ İsrail %)2.5, Yugoslavya % 10. Çin Cumhuriyeti % 7, Meksika % 6 nisbetlerde kalkınırlarken Pakistan %2.7, Kenya, Mısır, Tunus % 3 nisbetlerle normalin altında kalmışlardır. Afrika ve Güney Amerika nüfuslarının toplamına eşit bir nüfusa sahip Hindistan'da ise kalkınma hızı % 3.8, dir.

Nüfus Artışlarının Tesirleri

Nüfus artışları umumiyetle fert başına gayri safi hasıla yekûnunu düşürür. Yalnız zengin kaynaklara sahip az gelişmiş memleketlerde Brezilya'da olduğu gibi, nüfus artışı gayri safi hasılanın da artışına sebep olabiliyorsa da kaynakları zengin olmayan az gelişmiş memleketlerde gayri safi hasıla nüfus artışına ters orantılı olarak düşer. Meselg Paraguay'da 1953 - 1960 devresi içinde % 2.4 nüfus artışına mukabil gayri safi millî hasıla da % 1.5 bir kaydedilmiş, netice olarak fert başına safi hasıla da görüleceği gibi bir düşüş müşahede edilmiştir. Yine aynı devre içinde nüfus artışında % 1 lik bir derece kaydeden Yugoslavya gayri safi millî hasılasını ve bunun fert başına düşen nisbetini arttırmıya muvaffak olmuştur.

Umumî olarak geri kalmış memleketlerde hakikî istihsalin yarısı doyurulması lâzım gelen midelerin artmasıyla harcanmış olmaktadır. Bununla beraber yapılan araştırmalar neticesinde nüfus artışları da gözönüne alınmak suretiyle ilerdeki devrelerde gelirlerin umum) olarak artacağı ortaya çıkmaktadır. 1962 ilâ 1970 tarihleri arasındaki devre içinde geri kalmış memleketlerin nüfuslartnın toplamı 300 milyon raha fazlalaşacak olup bu yekûn Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere ve Fransa'nın halihazırdaki nüfuslarının toplamına eşittir. Böylece fert başına gayri safi hasılayı arttırabilmek için bu memleketlerin gelirleri 40 milyon dolar arttırılmalıdır ki

(bügünkü gelirler toplamı 180 milyon dolar) fert başına gayri safi hasılada bir düşüş kaydedilmiş olmasın.

,Geri kalmış memleketler nüfusunun büyük bir kısmının birkaç memlekette toplanması diğerlerinin gayri safi hasıla ortalamalarında büyük rol oynamaktadır. Dört memleket, Hindistan (440 milyon), Pakistan (95 milyon), Endonezya (95 milyon) Nijerya (40 milon) nüfuslarıyla komünist olmayan geri kalmış memleketler nüfusunun % 50 si kadardır. Adı geçen memleketlerde fert başına gayri safi hasıla geri kalmış memleketler arasında en düşük olanlarıdır. Fert başına senede 100 Dolar kadar. Kısa bir vade içinde artan gayri safi millî hasılayla yollar limanlar okullar meydana getirmeğe imkân yoktur. Diğer taraftan iyi geçen bir iki hasat sonunda gayri safi millî hasılanın arttığı müşahede edilebilir.

Az Gelişmiş Memleketler Arasında Farklar

Gerek az gelirin faydası olan nüfus ve gerekse ziraatin istihdam ve gelir politikasındaki büyük yeri az gelişmiş memleketler arasında bir takım farkların doğmasına sebep olur.

Tabii Kaynaklar

Geri kalmış memleketlerdeki mevcut tabiî kaynakların evsafları arasında büyük farklar vardır. Bazı memleketler Brezilya, Şili, Endonezya, gibi gayet geniş tabii kaynaklara sahip olup aynı zamanda ziraî ve mineral stoklara sahiptirler. Bazıları ekilip sürülebilecek topraklara sahip değildirler. Yunanistan, Mısır, İran ve Hindistan gibi. Bu toprakların azlığından ziyade tatbik edilen ziraî usullerin kısırlığı mühimdir. Bütün bu hususlar yalnız memleketler arasında dahi bir takım farkların doğmasına âmil olabilirler. Az gelişmiş memleketlerde tatbik edilen ziraî usullerin daha pratik ve daha etkili hale getirilmesiyle ihracat ve dolayısıyla gelir artacaktır.

,Az gelişmiş memleketlerdeki ziraî usuller umumiyetle birbirine benzerler. Umumiyetle ziraati yapan kimsenin başlıca arzusu kendi istihlâkine yetecek kadar ürünü elde etmektir. Bu sebepledir ki, ekimi gereken maddenin seçimi gayet zayıf ellerde kalır ve dolayısiyle seçimdeki isabet genellikle kifayetsizdir.

Ziraî bünyede yapılacak hamleler ile gerek dahilde istihlâk gerekse harice ihraç için yetiştirilecek ürünün tesbiti kolaylaşacaktır.

Kapital Meydana Getirilmesi

Gelirin az olması neticesinde dahili tasarrufların sınırlandırılması kapitalin meydana getirilmesinde tabiatıyla büyük rol oynar. Geri kalmış memleketlerde tasarruflar ve yatırımlar hiçbir zaman tatmin edici bir şekil almamış ise de bazı topluca faaliyetler faydalı ve uygun olmaktadır. Umumî olarak ele alındığında geri kalmış memleketlerde son yıllarda gayri safi kapital meydana getirmek için gayri safi millî hasılanın % 15 ilâ % 18 i kullanılmaktadır. Kati rakamla bu miktar 1961 yılında 30 milyon dolardı. Gayri safi kapitalin meydana getirilmesinde memleketler arasında bariz farklar görülür. Meselâ gayri safi kapitalin meydana getirilmesinde 1958 - 1960 yılları

arasındaki üç yıllık devrede İsrail gayri safi millî hasılasının % 25 ini Yunanıstan % 20 sini meksika % 18 ini ayırırken Kore % 13, Şili ve Pakistan % 10 unu Filipinler % 9 unu ayırabilmişlerdir. Diğer taraftan gayri safi millî hasılanın elde edilmesiyle kapitalin meydana getirilmesinde memleketler arası tam bir ahenk mevcut olmayıp muhtelif tecrübeler sonunda ayrı memleketlerde ayrı neticeler elde edildiği görülmüştür. Muhtelif memleketlerde tasarruf ve harcama adetleri, hükümetlerin iktisadî politikaları ve ekonomik kalkınmalardaki ayrı görüş farkları meydana getirir.

Teknik Maharet

Yukarıda zikredilen memleketler arası farklar teknik maharet ve teknik elemanların mevcudiyeti yönünde de kendini gösterir. Bu mevzuda geri kalmış memleketler arasında en iyi olanları İsrail, İspanya, Yugoslavya, Meksika ve Şili'dir. Bu memleketlere nazaran biraz daha zayıf durumda olanlar Laos, Kongo, İran Hindistan ve Pakistandır. Diğer taraftan bir de mevcut teknik elemanların tesiri mevzuunda memleketler arasında farklar görülür.

Eğitim

Eğitim hemen bir seviyede zayıftır. Meslekî eğitimden ve hususî kurslardan, orta ve yüksek dereceli eğitime kadar bütün eğitim faaliyetleri geri kalmış memleketlerde zayıf bir manzara arzeder. Okur yazar oranının umumî nüfusa nazaran düşük olmasının yanısıra teknik maharetlerin öğretilmesi için girişilen eğitim de kifayetsizdir. Geri kalmış memleketlerde eğitim seviyesi yönünde büyük farklar görülür. Okur yazarlık mefhumu tarif itibariyle muhtelif memleketlerde değişik şekiller alırken hiçbir zaman teknik mahareti gösterir bir barometre olamamıştır. Bazı geri kalmış memleketler okur yazarlık mevzuunda endüstriyel yönden kalkınmış memleketler ayarında olmasına rağmen İsrail, Şili Yoguslavya geri kalmış camiada nüfusun çoğu cahil olup okuma yazma çok düşüktür.

İdarecilik ve İdare Kabiliyeti

Umumiyetle bütün geri kalmış memleketler gerek devlet ve gerekse özel teşebbüslerinde İdarî kabiliyetten mahrumdurlar. Bazıları kuvvetli özel teşebbüslere sahipken Yunanistan, Malaya, Hong Kong, İsrail, Meksika. Lübnan gibi umumiyetle geri kalmış memleketlerde devlet ve özel teşebbüsler gayet zayıf bir şekilde idare edilirler. Bu problemi giderici tedbirleri almak mahallî sahada gayet zor olup dış yardım bu problemi giderici bir unsur olabilirse de dışardan gelen idarecilerin mahallin havasına uyması ve muvaffak olabilmesi birkaç seneye bağlıdır.

Yabancı Kapital Az Gelişmiş Çevreye Giriyor

1961 yılında az gelişmiş memleketlerde yapılan 30 milyon dolarlık yatırımın 8.6 milyon dolarlık kısmı OECD ye üye memleketler ve Japonya tarafından resmî ve hususî şekillerde yapılmıştır Bu yatırımın 5.5 milyon doları resmî 3.1 milyon doları hususî mahiyette idi. 1962 yılındaki gayri safi resmî kapital akımı 1961 yılındakiyle paralel bir şekil arzederken 1956 - 1959 tarihleri arasındaki devreye isabet eden nisbetin % 45 fazlasıdır. Bundan sonra OECD'nin Kalkınma Yardım Komitesinin (DAC) kalkınmış memleketlerden geri kalmış memleketlere muhtelif programlar dahilinde gerek resmî gerek özel kapitalin girmesini sağlaması temenni edilmektedir. Geri kalmış memleketler temin edecekleri kapital yardımları yanısına bir de gayet dikkatlice hazırlanmış kalkınma plânına sahip olmalıdırlar. Belki de bu husus yatırım mevzuundan daha fazla ehemmiyeti haizdir. Çünkü geri kalmış memleketlerden çoğu iyi seçilmemiş projelerden, koordine edilmemiş kalkınma plânlarından ve tesirsiz iktisadî politikadan zarar görürler. Faydalı plânların meydana getirilebilmesi için OECD Kalkınma Yardım Komitesi faaliyete girişmiş ve üye memleketlerin iktisadî durumlarını incelemeğe başlamıştır.

İhracat Kazançlarının Azlığı Problemi

1955 senesinden beri geri kalmış memleketlerin ihracatı dünya ticaretinin yarımda biri kadar artmıştır. Diğer taraftan geri kalmış memleketlerde son zamanlarda ticarî anlamda bir buhran ortaya çıkmış bilhassa Kore Harbiyle yükselen fiatlar dağınık bir şekil alarak tehlikeli bir manzara arzetmeğe başlamıştır. Diğer taraftan Afrika, Latin Amerika ve Asya'nın bazı kısımlarına ihraç edilen malların fiatlarının düşmesi ihraç edilenle ithal edilen malların fiatlarında aleyhte bir fark yaratmış bu hal de tehlikeli bir manzara arzederken son zamanlarda adı geçen memleketlere ihraç edilen mal fiatlarının artmaya meyli bir terazinin doğmasına ve durumun daha iyiye gitmesine sebep olmuştur. Diğer taraftan ihracatı arttırma yönünden girişilen faaliyetlerin mu-

vaffakiyetsizliğe uğramasının başlıca sebebi ihraç maddelerine karşı dış talebin sınırlandırılmış bir durumda olmasıdır. Talebin sınırlandırılmış bulunmasında en büyük rolü kalkınmış Avrupa memleketlerinin ihtiyaç duydukları maddelerin yerini tutabilecek sentetik malları imal etmeleri oynar.

Son zamanlarda geri kalmış memleketlerde kalkınma problemi iyice kendini göstermeğe başlamıştır, Buna sebep ihracat gelirlerinin gaye az olması ve ayni zamanda kalkınmış memleketlerin kapital yardımlarının durumu hal için kâfi olmamasıdır. Yapılan incelemeler neticesinde ihracat mallarının üzerinde daha tesirli çalışmalar sarfetmenin ve ihracat mallarının çeşitlerini arttırmanın zaruri olduğu meydana çıkmıştır. Son zamanlarda kalkınmış memleketler geri kalmış memleketlerin ihraç ettikleri mallara olan taleplerini arttırmışlardır. Bu hareket tarzı geri kalmış memleketlere kapital ayrdımı yapmak kadar faydalıdır. Ancak bugün rağbet gören ithal malmış memleketlere kapital yardımı yapmak kadar larına olan gümrükte indirim yaparak talebi arttırma şekli gayet acele tatbik edilmesi lâzımken ağır bir faaliyet halindedir.

Kalkınmanın Önünde Bulunan Gayri İktisadî Engeller

Geri kalmış memleketlerin sosyal ve kültürel cepheleri cemiyetleri için ne kadar fayda sağlamış olurlarsa olsunlar kalkınma için elzem bazı iktisadî değişikliklere engel teşkil ederler. Örf ve âdetler, dinî inançlar, değişmez halk sınıfları ve gayet haksız gelir dağılımı geri kalmış memleketlerde sık görülen hususlardır. Geri memleketlerdeki nüfusun çoğu yapılacak yeniliklerden şüphe eder. Yeni tekniklerden çekinir ve tecrübelere karşı isteksizdir. Nihayet bütün bunların yanısıra yapılacak yerinde hamlelerin bazılarına da siyasî eller mani olur.

Diğer taraftan umumiyetle fazla nüfusa sahip geri kalmış memleketlerde aile bünyesi şahsî teşebbüse aykırı bir durum arzeder. Aynı zamanda geniş toprak sahipleriyle, yüksek sivil ve askerî memurların büyük söz sahibi olmaları şahsî teşebbüs sahiplerini devamlı surette endişelendirir. Geri kalmış memleketlerde alışılagelen büyük kazanç şekilleri toprak sahibi olmak veya gayrimenkul borsasında söz sahibi olmakla son yıllarda büyük ithalât ve ihracat işleridir. Bütün bu şekiller tasarrufların daha uzun vadeli işlere daha az kârla yatırılmasını önlemektedir.

Gelir Farkları Manzarası

Kalkınmış ve geri kalmış memleketlerin gayri safi millî hasılalarının fert başına düşen toplamları arasındaki fark yakın bir gelecekte fert başına hasıla iki misline çıkartılmış olsa dahi gene de kalkınmış memleketlerdeki fert başına düşen hasılayla bir seviyede olamıyacaktır. Diğer taraftan kalkınmış memleketlerin gayri safi millî hasılalarına büyük tesirler yapan yolcu araçları, ikamet yerleri ve askerî ihtiyaçların temini geri kalmış memleketlerin bugün acil olarak işaretledikleri ihtiyaçlarına dahil değildir. Acil ihtiyaçların başında gelen vasat bir yaşayış imkânı ile sağlık mevzuu ancak fert başına senede 500 ilâ 700 dolar gelirle mümkün olabilecekken bazı memleketlerde fert başına gelir bu nisbetin çok altındadır.

Sosyal Değişim

Bir memlekette iktisadî kalkınma faaliyeti o memlekette bünyesini ve takip ettiği yolu değiştirme işleminin bir parçasıdır. Bir memlekette sosyal gelişmeancak birkaç nesil geçtikten sonra vücut bulabilir. Bu kabil faaliyetlere giriştikleri takdirde geri kalmış memleketlerde bir takım hoşnutsuzluklar kendini gösterebilir. Zaten tam manasıyla sosyal ve esas bir reform memlekette kendini gösterememiştir. Bütün bu hakikatler geri kalmış memleketlerin iyi yetişmiş liderleri tarafından görülerek gerekli tedbirlerin alınmasını icabettirir. Şayet bir memlekette sosyal değişmeler tarafları olunmazsa o memleket iktisadî kalkınmaya aday olamaz.

Kendi Kendine Yardım

Normal bir iktisadî; kalkınma için aşağıdaki hususlarm mevcut olması gerekir. Memleket menfaatine çalışacak seçkin ve bilgili kimseler, hüsnüniyet ve doğrulukla iş görecek bir hükümet kâfi bir miktarda kapital, alâkalı teknik maharet ve icabında kontrol edilebilecek bir nüfus. Maalesef geri kalmış memleketlerden çoğu yukardaki avantajlardan ancak bazılarına sahiptir. Bazı memleketler ise dış yardımlarla bu mevzudaki eksikliklerini kapatma yolunda iseler de bu mevzuda sağladıkları yardımlar kendi memleketleri içinde tedarik edilen imkânları kadar sağlam olmamaktadır.

Nüfus Programına İhtiyaç

Halihazırda geri kalmış memleketlerdeki nüfus artışı fert başına düşen hasılayı azaltmakta ve ilersi için daha kötü durumların doğmasına sebep olmaktadır. Bugüne kadar gerek iktisaden kalkınmış gerekse geri kalmış memleketlerin bu yöndeki faaliyetleri ümit verici olmaktan uzaktır. Bu cümleden olmak üzere geç kalınmış olmasına rağmen bazı memleketler çalışmalara başlayarak bir takım programlar hazırlamaktadırlar.

Teknik Yardım İhtiyacı

Bugüne kadar geri kalmış memleketlerle işbirliği yapan kalkınma memleketler teknik yardım hususunda arzu edilen faaliyeti göstermekten uzak kalmışlardır. Teknik eksiklikler ihtiyaç duyulan maharetleri sınırlarken istenilen yatırımın yapılabilmesine de engel olmaktadırlar. Bu meseleye daha fazla eğilmek icabederken geri kalmış memleketlerde bu yöndeki faaliyetler kifâyetsiz olup yerinde tedbirler alınmadığı müşahade edilmektedir. Ancak son zamanlarda kalkınmış memleketlerde teknik bilgi kazanmak ve bu bilgiyi kendi memleketlerin de kullanmak amacıyla geri kalmış memleketlere mensup yüksek tahsil talebelerin'n çoğalması ümit verici bir faaliyettir. Bu cümleden olmak üzere memleketlerinde ziraat hakim olan bazı talebeler ziraatı kalkındırma mevzularında dersler görmekte diğer taraftan hukuk ve Edebiyat mevzularında geri kalmış memleketlerden kalkınmış memleketlere tahsile gidenler sayı itibariyle gayet az durumdadırlar.

Yatırım İhtiyacı

Bugün için geri kalmış memleketlerde yatırıma karşı duyulan ihtiyaçla yardım olarak kalkınmış memleketlerden gelen kapital yardımı arasında bir hayli fark olup arzu edilen miktarda yatırım yapılamamaktadır. Geri kalmış memleketlerde arzu edilen miktarda yatırımı tahakkuk ettirebilmek için bu memleketlerin ekonomisini yakından incelemek şarttır. Ziraî ve endüstriyel alanlarda yapılacak araştırmalar neticesinde yatırımda öncelik tanınması lâzım gelen yerler tesbit edilmeli ve bir yatırım programı çerçevesi içinde yatırım faaliyetleri yürütülmelidir.

Geri kalmış memleketlerdeki yatırım kapasitesi hakkında bilmemiz lâzım gelenden daha az biliyoruz. Bu sahada faydalı olabilmek için her memleketi incelemek ve her memleketi kendi husisiyetine göre bilmek lâzımdır. Bu yönde kalkınmak için hükümetlerin de ellerinden geleni esirgememeli, tenkitçi nazarlara kulak asmayıp vergi sistemlerini ve memleketin malî bünyesini bir nizam içine sokarak ziraî alanda reformlar yapmalıdırlar.

Görüş

İktisadî kalkınma faaliyetleri henüz başlangıç halindedir. Geri kalmış memleketlerin kalkınabilmeleri için dış yardım elzemdir.

Geçmiş tecrübe bize göstermektedir ki beraber çalışıldığı anda kalkınma yolunda bir takım müsbet adımlar atılabilecektir. İşbirliği yaparak ve tenkitlerden çekinmeyip bilâkis ders alarak kalkınmış ve geri kalmış memleketler elele kalkınmaya ümit edilenden çok daha fazla hız verebilirler.

ECZACI İŞVERENLERE CEVAP

Geçen sayımızda, yeni Çıkan Sosyal Sigortalar Kanunu'nun aksaklıkları üzerinde durmuş ve özellikle eczahane açmak yetkisinin İşçi Sigortaları Kurumu'na verilmesiyle ilgili maddesi üzerinde durduğumuz bu kanunu eleştirmiştik.

Dergimizin yayımlanmasından bir süre sonra. yeni sayımızda yer alması dileğiyle gönderilen garip bir yazı aldık. «Ankara Kimya ve Ecza Maddeleri Toptan ve Perakende Ticareti İşverenleri Sendikası» Yönetim Kurulu adına Başkan Mustafa Avni Ata tarafından imzalanan yazıda, özetle şöyle deniyor:

«— Derginizin Temmuz 1964 tarih ve 17 sayılı nüshasının 1. inci sahifesinde (Öpüşenler) ve 14. üncü sahifesinde (Sosyal Sigortalar Kanunu ve Eczahaneler) başlığı altında neşredilen yazıların, meslektaşlarımız ve mesleğimiz hakkında

kamuoyunu aldatıcı, yanıltıcı ve demagojik bir üslupla kaleme alınmış olduğunu nazarı dikkate alan Yönetim Kurulumuzun hakikatleri ifade eden cevabını ilişik olarak takdim eder, derginizin yayınlanacak ilk nüshasında neşrini rica ederiz.»

İşçiyi bu gibi konularda uyarmak, sendikal sorunlarda eğitmek amacıyla yayımlanan dergimiz, «hakikatleri ifade ettiğini» iddia eden bu gibi maksatlı yayınlara yer verdiği takdirde, yayımlanmasındaki amaçtan uzaklaşmış olacaktır. Zaten mahdut olan yerimizi, kanunî bir yükümlülük olmadığı takdirde, hele böylesine gerçeklere aykırı böylesine demagojik yazılara ayırmak niyetinde değiliz.

Bu işveren sendikasının yönetim kurulu adına dehşetengiz mektuplar kaleme alarak, meclisteki temsilcilerine minnet ve şükran hislerini ödemek çabasında olan Mustafa Avni Ata'ya şunu hemen belirtelim ki, dergide yer alan yazıların tek satırı bile geçici bir kız gınlığın eseri değildir. Bu konudaki tutumumuz bellidir ve seçimler sırasında Türk-İş'in bu konudaki uyarmalarının etkisi, teşkilâtın gösterdiği tepkiyle daha iyi anlaşılacaktır

«Aldatıcı, yanıltıcı ve demagojik» deyimlerini sahibine iade ederiz. Mektubunun hakikatleri ifade ettiğini ileri süren bu zat, eğer demagojiden bu derece hoşlanmıyorsa, mektubunda, mihnet içinde çoluk çocuklarının nafakasını kazandıklarını söyliyerek acındırmağa çalıştığı meslektaşlarının eline bu kanunla geçecek fazla meblâğın ne kadar olacağı yolundaki tahminimizi rakamlarla çürütmek yolunu tutardı. Biz eczacılık mesleğine ve eczacılara saygı duyarız. Bu meslek, bu ve bunun gibi kişiler tarafından küçük düşürülmektedir.

Eğer eczacılık. Sayın Ata'nın dediği gibi çok cazip olmıyan bir meslek olsaydı, sadece konfederasyonumuzun civarında birkaç yılda açılan eczahane sayısı bu kadar artmazdı.

Türkiye'de sayısı bin beşyüzü aşmıyan özel eczahane vardır. İşçi Sigortaları Kurumu'na üye işçi sayısı ise 2,5 milyon civarındadır 2,5 Milyon çalışan insanın birinci derece yakınlarının da, yeni çıkan kanunla sigortaya üye olduğu hesaplanırsa, Sayın Avni Ata'nın neredeyse fakr-ı zaruret içinde boğuştuklarını iddia edeceği bu binbeşyüz eczacının eline ne büyük bir meblâğ geçeceği meydana çıkar. Bunun neresi demagoji?

Türk-İş Dergisi'nde, eczacılık mesleği ve eczacılar aleyhinde, terbiye dışı hiçbir ifade yer almamıştır. Terbiye dışı ifade, üstelik yayımlanması dileğiyle bize yollanan mektup sahibine aittir.

...«Vicdan kanısına dayanarak, mesleğimiz lehine oy kullanmış olan milletvekillerine, tehdide kadar varan deyimler kullanarak telgraf çekenler, gerçekte T.B.M.M.'nin karşısına saygı dışı bir davranışla çıktıklarını düşünmek zorundadırlar...» yolunda bir ifade ile de, çok alıştığımız bir şantaj yoluna varılıyor. Biz bu kabil tehditlere pabuç bırakacak insan değiliz. T.B.M.M.'ne ve onun dayandığı Anayasa'ya saygıyı, kimseden öğrenmeğe ihtiyaç duymuyoruz. Biz, Anayasa'nın «sosyal devlet» niteliğini ayaklar altına alarak, milyonlarca vatandaşın yararını, küçük bir zümre yararına çiğneyenleri önce uyardık, şimdi de üyemiz olan işçilerin, seçimlerde bu adamları tanımalarını ve onlara oy vermemelerini, tanımıyanlara da tanıtmalarını istiyoruz. İstediğiniz kadar umacı yaratmağa çalışın, bu kutsal bulduğumuz göreve sonuna kadar devam edeceğiz. Yuvarlak lâflar arkasına gizlenerek işçiyi kandırmak, işine geldiği zaman da kuru sıkı tehditler le onu korkutmağa çalışmak beyhude bir çabadır, ise yaramayacaktır.

«Hileye tenezzül eden işçi kardeşlerini» sözünü, yarım milyonluk konfederasyonumuz adına, Türk İşçisi adına, sarfedenin suratına çarpmak görevimizdir. Kurumdaki organizasyon yetersizliği. konfederasyonumuzun görüşüdür. Ancak, «hileye tenezzül eden işçi»lerden bahseden adam, bu konuda hiçbir şey bilmeden bunu yazmışsa, dünyanın en alçak adamıdır.

Bu ülkede, elbette, devletin soyulmaması için bir ihtilâl yapılmıştır. Bunu söylemek cür'et değil, bunun cür'et olduğunu söyliyebilmek, cür'etkârlığın tâ kendisidir. Bizim kesemizden asgarî 35 milyon lira gidecek, bundan yakınacağız ve sorumlularını teşhir edeceğiz, bize teessüf edecekler. Bu teessüfe ancak gülünür. Asıl bu zihniyette, kâr için her davranışı mubah gören zihniyette insanlar, işçi ile işverenin arasını açmaktadırlar, biz değil... Yarın - öbürgün, İşçi Sigortaları Kurumu'nu da özel teşebbüse devretsinler, susalım. «Aman işçi ile işverenin arası açılmasın...» diyelim ve atılan kazığı sineye çekelim. Yok böyle şey...

Biz, demagojik cümleler kullanmıyoruz, açık açık ne söylemek istiyorsak, onu ifade ediyoruz. Yazımızın ölçüsünden şikâyeti olanlar, bize yazdıkları tavzihlerde daha ölçülü olmadan, böyle boylarından büyük işlere girişmemelidirler. Ayrıca, ölçünün kaçıp kaçmadığını biz tayin ederiz. Şikâyetleri varsa, kanun yolu açıktır.

Türk-İş Dergisi, bundan böyle, bu seviyade mektupları sahibine iade edecek ve cevaba tenezzül etmiyecektir. Gerçekten kıymetli olan vaktimizi alan yazılara yer sermiyerek, zamanımızı daha yararlı konulara hasredecek, ne kadar tecavüzkâr olursa olsun, cevap vermiyecek, polemiğe girmiyeceği. Ancak şunu hemen söyliyelim ki, İşçi Sigortaları Kurumu'ndan eczahane açmak yetkisinin kaldırılmasıyla ilgili kanun maddesi ve bu maddenin meclisteki savunucuları hakkındaki yayıma aralıksız devam edeceğiz. (Demagoji konusu yapılmasın diye tasrih edelim, eczacılık mesleği ve eczacılar hakkında değil.) Bu mesleğin kıymetli mensupları arasında, kendi çıkarlarını, milyonluk halk kitlelerinin çıkarından üstün görmiyecek kıratta kişilerin çoğunlukta olduğuna inanıyoruz. Temennimiz, bu inancımızda aldanmamış olmamızdır.

TÜRK-İŞ
TÜRKIYE IŞÇI SENDIKALARI KONFEDERASYONU

HABERLER

TÖREN

Türk-İş Genel Merkez Binasının temeli atıldı.

Uzun yıllardan beri gerçekleştirilmesi temenni edilen Türk-İş Genel Merkez Binası'nın yapımı yolundaki ilk olumlu adım atılmıştır.

Geçen yıl bir milyon liraya satın alınan arsa üzerine yapılacak binanın temel atma töreni, 23 Ağustos tarihinde yapılmıştır.

Ankara'da bulunmıyan Çalışma Bakanı Bülent Ecevit'i temsilen törene katılan Çalışma Bakanlık Müsteşarı Halit Ünal'ın ilk harcı koyduğu bina ile ilgili konuşmalar davetliler tarafından ilgi ile izlenmiştir.

Törenin açış konuşmasını Türk-İş Başkanı Seyfi Demirsoy yapmış, bu yoldaki fikirlerin gelişimini ve bu konudaki araştırma, çalışma ve hazırlıkları özetlemiştir.

Yenişehir'de, 1326 m^2 arsa üzerine yapılmakta olan binanın toplam inşaat alanı 5308 m^2 dir .Keşif bedeli, yapı için 4 milyon 241 bin 206 lira, tesisat, için 622 bin 237 liz06 lira, tesisat için 622 bin 2237 liradır. Bu miktar, toplam olarak 5 milyon 369 bin 841 lirayı bulmaktadır. Bu miktarın dörtte bir Türk-İş'in kendi olanakları, gerisi de çeşitli kredilerle sağlanmaktadır.

Bina betonarme karkas 2 bodrum, bir zemin, dört normal büro katı ve bir çatı katından ibaret olacaktır. Bu katlardan alt bodrumda bir matbaa, arşiv, depo ve kalorifer dairesi, üst bodrumda 15 mağazası olan bir çarşı yapılmaktadır. Zemin katta konfederasyonun girişi, sergi ve teşhir salonları ile 500 kişilik bir konferans salonu olacak bu salon ayni zamanda sinama salonu olarak kullanılabilecektir. Büro katların birincisi Türk-İş Genel Merkez bürolarına, ikincisi Basın, Araştırma ve Eğitim Merkezleriyle kütamamen büro olacak ve çatıya da, tamamen büro olarak ve çatıya da, «self service» yapılan 350 kişilik bir kafeterya yapılacaktır. Bina kakoloriferli olacak ve yakıt olarak fuel oil kullanacaktır. İki tane hizmet asansörü, katları birbirleriyle bağlıyacaktır. Tahminlere göre, Türk-İş Genel Merkez İnşaatı'nın 18 ay içinde tamamlanması beklenmektedir.

ECZANELER

Sosyal Sigortalar Kanunu Teşkilâtı galeyana getirdi.

Yeni çıkan Sosyal Sigortalar Kanunu'ndaki bir madde ile, eczahane açmak yetkisinin İşçi Sigortaları Kurumu'ndan alınıp özel teşebbüse verilmesi, Türk-İş çevrelerinde olduğu kadar teşkilâtta da infial uyandırmıştır.

Türk-İş'e üye olan teşekküllerin yurdun dört bir yanından yolladığı telgraflarla, kanunun bu konudaki hükmü protesto edilmekte ve Türk-İş yöneticilerinin bu konudaki çalışmalarına devam ederek, eczahane açmak yetiksinin tekrar kuruma verilmesi istenmektedir.

Son alınan habere göre Balıkesir'li sendikacılar da harekete geçmişler, kanunda gerekli değişikliği yapmak ve eczahane açmak yetkisinin yeniden kuruma verilmesi yolunda ön çalışmalara başlamak üzere mahallî sendikaları toplantıya çağırmışlardır. Türk-iş, bu yol daki çalışmaları yakında organize edecek ve gerekli değişikliğin yapıl ması için birleştirici çalışmalara girişecektir.

GENEL MÜDÜR

İşçi Sigortaları Kurumu Yeni Genel Müdürü Dr. Fikret Pamir görevine başladı.

İşçi Sigortaları Kurumu Genel Müdürlüğü'ne atanan Dr. Fikret Pamir görevine başlamıştır .

Dr. Pamir, işe başladığını bildiren bir genelgeyi kurum mensuplarına ve teşkilâta iletmiştir. Bu arada Türk-İş'e de yollanan genelgede özetle şöyle denilmektedir :

«İşçi Sigortaları Kurumu Genel Müdürlüğü görevine başlamış bulunuyorum.

Bu dev müessesenin değerli mensupları arasında katılmaktan, Anayasa'nın öngördüğü sosyal devlet ilkelerini tesbit ve tesiste katıldığım çalışmalara, bugün bu ilkenin temsilcisi kurumumuzda tatbikatçı olarak devam edebilme imkânına kavuşmaktan duyduğum gurur sonsuzdur.

...Müessesemizin güç ve kuvvet kaynağı işçilerimiz, işverenlerimizle ve bunların temsilcileri sendikalarımızla münasebetlerimizin mutlak iyi niyet, karşılıklı saygı ve neticeyi en kısa yoldan elde edecek metodlarla olmasını öngörürüm.

Çalışmalarımızın verimli, müessesemizin güçlü olmasında yukarıdaki hususların önemini kabul edeceğinizden emin olarak, kurumda emeği geçmiş olanları şükranla anar, her kademede vazifeli arkadaşlarıma başarılar dilerim.»

Türk-İş Yürütme Kurulu tarafından kutlanan Dr. Pamir'e yeni görevinde başarı dileriz.

KONGRE

Basın-İş Ankara Şube Kongresi yapıldı

Türkiye Gazeteciler ve Basın Sanayii İşçileri Sendikası Ankara Şube Kongresi ay sonunda Çalışma Bakanlığı Salonu'nda yapılmıştır. Bin beşyüz üyeli büyük şübenin üyelerinden çoğunun katıldığı kongre, olgun bir hava içinde cereyan etmiş ve yapılan seçimler sonucunda yeni yönetim kurulu seçilmiştir.

Yönetim kurulunda görev alan teknisyen ve fikir işçisi sendikacılar 11 Eylûl tarihinde aralarında işbölümü yapmışlardır.

İşbölümü sonucunda başkanlığa Beyhan Cenkçi. İKinci Başkanlığa Muzaffer Kılık, Sekreterliğe Orhan Aydınlar, Teşkilât Sekreterliğine Zeki Sözer, sayman üyeliğe Enver Sağıroğlu ve veznedarlığa da İsmail Özkan seçilmişlerdir.

Ankara Yönetim Kurulu ilk toplantısında yapılmış ve yapılacak toplu sözleşmeleri incelemek ve eğitim konusunda olumlu çalışmalar organıze etmek yolunda kararlar almıştır.

z Öte yandan, ev sahibi olmıyan üyeleri ev sahibi yapacak çalışmalarda bulunulması da karar altına alınmıştır.

Bu kararların yanıbaşıda, sendika üyelerinin birbirleriyle daha sıkı ilişki kurmaları için gerekli çalışmaların yapılması ve yılın gazetecilerinin seçilmesi için bir yarışma açılması da kararlaştırılmıştır.

İŞSİZLİK

Deri işkolundaki işsizliğe çare aranıyor.

Türkiye Deriş-İş Sendikası ile Türkiye Deri İşverenleri Sendikası temsilcileri, bir araya gelerek, deri işkolundaki problemlere beraberce çare aramağa başlamışlardır.

Toplantıda konuşan Türkiye Deri-İş Sendikası Başkanı deri sanayiindeki işsizliğin had safhada olduğunu, birçok fabrikaların kapandığını, birçok kurumun da hileli iflâs ile iş alanından çekildiğini belirtmiş, işsizliğe mutlak bir çare bulunması gerektiğini ifade etmiştir.

İşveren temsilcisi ise, bu sanayideki işletmelerin pek çoğunun yabancı uyruklu Rum'ların elinde bulunduğunu, bu şahısların, son olaylar dolayısı ile paralarını piyasadan çektiklerini söylemiş ve bu gibiler hakkında, Hükûmetçe zecri tedbirler alınması gerektiğini ileri sürmüştür.

Toplantı sonunda, deri sanayiî ile ilgili konularda Hükûmetle temas etmek üzere bir komite kurulmasına karar verilmiştir.

UYUŞMAZLIK

Demiryolları Genel Müdürlüğü ile DDY-İş Federasyonu uyuşmazlıkta...

Devlet Demiryolları İşçileri Federasyonu ile Genel Müdürlük arasmdaki toplu pazarlık, tarafların bazı hususlarda anlaşamamaları üzerine uzlaştırma kuruluna havale edilmiştir.

Uzun süreden beri devam eden toplu pazarlıkta, tarafların anlaşamadığı konular şunlardır :

1 — İşçi niteliğinde olduğu halde 5434 sayılı kanuna tâbi tutulanlar,

2 — İşçilerin. iş süresine göre ayrımı,

3 — Emek zammı,

4 — İşçilere verilecek giyim eşyaları,

5 — İkramiyeler,

6 — Çalışma saatleri,

7 — Gemi adamlarının toplu iş sözleşmesi,

8 — İşçi ücretleri.

Önümüzdeki ay içinde toplanacak olan uzlaştırma kurulu, uyuşmazlık konularını ele alarak, meseleyi grevsiz halle çalışacaktır.

SEMİNER

Ekonomik Kalkınma ile ilgili tarım meseleleri

Ekonomik ve Sosyal Etüdler Konferansı Kurulu'nun düzenlediği «Ekonomik Kalkınma ile ilgili tarım meseleleri» konulu seminer; ay içinde İstanbul'da yapılmıştır.

İki oturum halinde yapılan toplantıda, «Tarımda yatırım kıstası» hakkında FAO eksperlerinden Dr. R.N. Roduvol, ile İstanbul Üniversitesi profesörlerinden Dr. Ahmet Kılıçsoy konuşmuşlardır. «Tarımda sermaye birikimi» konusuna değinen akademisyenlerden sonra söz alan toprak sahiplerinden Kasım Gülek, Sabri Oran ve Zeki Mağdenli. konferansçıların, özellikle kamu kesimindeki tarım yatırımları konusuna değindiklerini, özel sektürün yapacağı tarım yatırımları konusunda konuşmadıklarını ileri sürmüşlerdir. Bu arada Kasım Gülek, projelerin ekenomik ve sosyal faydalarının birlikte değerlendirilmesi gerektiğini, politikanın, bu konuda önemli rol oynadığını ifade etmiştir.

Gülek'i cevaplandıran Prof. Sadun Aren, plânlamanın daha çok kamu kesiminde uygulanabileceğini, özel sektörün plânlamaya uymıyacağını, aksi takdirde pek karışık bir yol izlemesi gerektiğini söylemiştir.

İşçi Gazeteleri Artıyor.

Son ay içinde, ayrı işkollarındaki sendikalar tarafından, üç yeni işçi gazetesi yayımlanmağa başlanmıştır.

Ağustos ayı sonunda yayımlanmağa başlıyan «Çay-İş'in Sesi», «İşçinin Sesi» ve «Yakamoz» adlı bu gazetelerle. işçi gazetelerinin sayısı daha artmış bulunmaktadır.

Bunlardan «Çay-İş'in Sesi», Karadeniz Çay Sanayii İşçileri Sendikası, «Yakamoz» Türk Deniz Ticareti Filosu Gemi Zabitanı Sendikası ve «İşçinin Sesi» de Oleyis ve Türk Ulaş-İş tarafından birlikte çikarılmaktadır.

«İşçinin Sesi»» beş yıllık yayın hayatına, yeniden ve daha büyük teknik imkânlarla kavuşmuş bulunmaktadır.

Türk-İş işçi, sesini daha geniş çevreye yayacak bu gazetelere yayyın hayatında başarı diler.

ANLAŞMA

Fransa'ya on bin Türk işçisi gidecek.

Türk Hükûmeti tarafından davet edilen Fransa Sağlık ve İskân Bakanı Mr. Raymond Marcellin, ay sonunda Ankara'ya gelmiş ve Türk Hükûmeti temsilcileriyle işçi değişimi konusunda önemli görüşmeler yapmıştır. Bakanla Çalışma Bakanı Bülen Ecevit arasında yapılan görüşme sonunda, Türkiye'den Fransa'ya on bin işçi gönderilmesini sağlıyacak bir anlaşmaya varıldığı öğrenilmiştir. Bu işçilerin büyük kısmı, Kuzey Fransa'daki kömür madenlerinde çalıştırılacaklardır.

Böylelikle, Türikye ve Fransa Hükûmetleri arasında bir süreden beri devam eden bu konudaki görüşmeler, olumlu bir sonuca bağlanmış bulunmaktadır. Prensip üzerinde anlaşmaya varan taraflar, işçilerin Fransa'ya gidiş masraflarının Fransız Hükûmeti tarafından ödenmesiyle ilgili teklifin kabul edilmek istenmemesi yüzünden uygulamaya bugüne kadar geçememişlerdir. Bu konu, halen halledilmek üzeredir. Bu konuda resmî bir açıklama yapılmamakla beraber, masrafın yarı yarıya ödeneceği sanılmaktadır.

PROTESTO

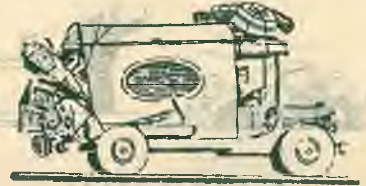
Tarım-İş, pamuk işkolundaki toplayıcı asgarî ücretlerini protesto etti.

Pamuk işçilerinin asgarî ücretlerini tesbit için toplanan asgarî ücret komisyonu'nun toplayıcılar için birinci ve ikinci toplamlarda ayni ücreti tanıması, Tarım-İş Sendikası tarafından protesto edilmiştir.

Komisyon kararına göre, pamuk toplayıcıları, birinci toplamada, 2 metrekarelik 3 kilo pamuk toplayabilmektedir. İkinci toplayışta ise, ayni miktardaki pamuk, en az 20 metrekareden toplanabilmektedir. Ücret tesbit komisyonunun aldığı garip karar, toplama ücretinin hem birinci ve hem de ikinci toplamalarda seyyanen 22 kuruş olması yolundadır.

Bu hesaba göre, günde 12 - 14 saat çalıştırılan pamuk ırgatı, ilk ağızda günde 20 - 25 lira günlük gelir sağlıyabildiği halde, bu miktar, ikinci toplayışta 3 - 5 liraya düşecektir.

Asgarî ücretlerin, hakkaniyet ölçüleri içinde yeniden ele alınarak, baştan tesbit edilmesi beklenmektedir.

İŞÇİ GÖÇÜ

Oleyis, İngiltere'ye işçi gönderiyor.

Otel, Lokanta ve Eğlence Yerleri İşçileri Sendikası ile Birleşik Kırallık Demiryolları İdaresi Otelcilik İşletmesi arasında varılan anlaşmaya göre, sayısı bin civarında Oleyis işçisini İngiltere'de çalıştırmak olanağı sağlanmıştır.

İngiltere'de İngiliz işçilerine tanınan maddî ve sosyal haklarla çalışacak işçilerden 40 kişilik birinci partinin işbaşı yapmasıyla ilgili anlaşmaya da varılmış bulunmaktadır. Geçen ay içinde İstanbul'a gelerek sendika yöneticileriyle görüşen İşletme Personel Müdürü Mr. John Nelson, sendika üyesi işçilerin 1 - 3 yıllık kontratlarla çalışacaklarını, haftada 10 - 24 sterlin ücret alacaklarını bildirmiştir. Bu duruma göre, haftada 18 sterlin veya fazlasını alan işçiler, yanlarından ailelerini de götürebileceklerdir.

Haftada 48 saat çalışacak olan işçilere, fazla mesaî saatleri için yüzde 50 zamlı ücret ödenecektir. Gitmek istiyen işçilerimizin pasaprot ve vize işlemlerinde kolaylık sağlanması için gerek Mr. Nelson, gerekse İstanbul Oleyis Başkanı Mukbil Zırtıloğlu tarafından teşebbüse geçilmiştir.

Dünyadan Haberler

KORE

İş Kanunu Tasarısında İşçi Sendikaları Haklarının Korunması İsteniyor

Kore Hükümeti tarafından Sendikalar Kanununu tamamlayıcı mahiyette bir İş Kanunu tasarısı hazırlanmıştır. ICFTU Genel Sekreteri Ömer Becu Kore Cumhuriyeti Başkanı Chung Hee Park'a gönderdiği mesajda tasarıda sendikalar lehine olan hükümler için teşekkür etmiş, sendikalaşmağı kolaylaştıran ve sendika haklarını koruyan yeni maddeler ilave edilmesini istemiştir. Bu ilaveler yapılırken de ilgili endüstrilerin ve sermayenin kuvvetine bakılmaması gerektiğini bildirmiştir. Ençok üstünde durulması gereken hususun ILO sözlerinin bu tasarıda aynen yer alması olduğunu belirtmiştir.

Kore İşçi Sendikaları Federasyonu (FKTU) 1964 temmuzun sonlarında memleket çapında yaptığı protesto hareketleri ile tasarıdaki sendikalar aleyhine olan maddelerin değiştirilmesini az da olsa bir miktar sağlayabilmiştir.

JAPONYA

Japon Sendikalarında Grev Kırıcılarına Karşı Sert Tedbirler Alınıyor

Bir kere daha, komunist parti üyeleri - bu kerre Japonya'da sendikalar aleyhindeki tutumlarını, grev kırıcı hareketleri ile ispat etmiştir Grev kırıcı partili işçiler, partilerinden aldıkları emirlerle grevlere mani olmağa çalışmışlardır. Grevin endüstriyel hareket oluşu, komunist partisine politik bir kazanç sağlamayışı, partinin üyelerine böyle bir emir vermesine sebep gösterilmektedir. Böylece partili işçiler kendi sendikalarına en büyük kötülüğü yapmaktadırlar. Bu parti oyunlarının önüne geçemek istiyen demokratik Japon sendikaları komunist partisi üyesi veya sempatizanı olan işçileri sendikalarından çıkarmaktadırlar. İlk olarak Milli Sermaye İşçileri Sendikası (KOROKYO) bu tedbirlere baş vurmuştur. Onu takiben Haberleşme İşçileri Sendikası (ZENDENTSU) 116 grev kırıcı üyesini sendikadan ihraç etmiştir. Diğer 197 sinin de çok yakında ihraç edileceğini açıklamıştır. Devlet Demir Yolları İşçileri Sendikası (KOKURO) 115, Japon Posta İşçileri Sendikası (ZENTEİ) 23 grev kırıcı üyesini gene ayni gerekçe ile sendikadan ihraç etmişlerdir.

İNGİLTERE

İngiliz İşçi Sendikaları Konfederasyonu Genel Kurulu Toplanıyor

İngiliz İşçi Sendikaları Konfederasyonun (TUC) 1964 Genel Kurulu İngiltere'nin Blackpool kentin de 7 Eylül günü toplanacaktır. Toplantıya dünyanın sayılı işçi liderleri ile (ICFTU) Uluslararası İşçi Sendikaları Konfederasyonu Başkanı Arne Geijer de davet edilmişlerdir.

Genel kurulda özellikle sendikaların ekonomik plânlamada, hayat koşullarının düzeltilmesinde ve kalkınan ülkelere yapılacak yardımdaki rollerinin dile getirileceği sanılmaktadır.

NİJERYA

Nijerya'da Sendikacılık Gelişiyor.

Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu üyesi olan Nijerya Birleşik İşçi Sendikaları Konfederasyonu, Batı Nijerya'da sendika hareketinin son zamanlarda hız kazandığını bildirmektedir. Konfederasyon Başkanı Alhaji H. P. Adebola'nın önderliğinde düzenlenen bir mitingte, işçilere sendikal hakların ve grev müessesesinin ne olduğu açıkça anlatılmıştır.

AMERİKA

Sovyet Rusya'daki Yahudi Aleyhtarlığı Protesto Edildi.

Amerika Gazeteciler Sendikası (ANG) nin California'nın Long Beach kentinde geçenlerde yaptığı genel kurulunda, Sovyet Rusya'daki

İngiliz İşçi Sendikaları Konfederasyonu Genel Sekreteri George Woodcock TUC Kongresinde önemli bir konuşma yapacak.

Yahudi aleyhtarlığının bir an önce önlenmesi yolunda istekte bulunulmuştur. Birleşik Amerika ve Kanada'ki gazetecilerin tümünü bünyesinde kapsıyan bu sendika, Rusya'da sinegogların kapatılması ve kutsal Yahudi ekmeğinin (Matzos) pişirilmesinin yasak edilmesini ve bu arada İbranice yayınların yasaklanması yolunda alınan kararı önleyici kesin tedbirlerin alınmasını istemiştir.

Ayni konu, ICFTU tarafından «insan haklarının çiğnenmiş olduğu» gerekçesiyle Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'na da getirilmiş bulunmaktadır.

FRANSA

Fransız İşçi Sendikaları, Aşırı Milliyetciliğin Aleyhinde...

Genel De Gaulle'ün aşırı milliyetçi görüşünün aleyhinde ve Fransa'nın sosyal ve okonomik yapısı konusundaki görüşlerine paralel olarak, Fransız İşçi Sendikaları Konfederasyonu (FO), 23 Temmuz tarihli basın toplantısında ayni konuyu desteklemiş ve De Gaulle'yi desteklediğini bildirmiştir.

Fransa'da son zamanlarda yatırımların azalışı, ekonomik faaliyetlerdeki (özellikle otomobil sanayiinde) yavaşlama, konfederasyonu bu sorunları halletme yolunda çaba göstermeğe yöneltmiştir. FO Yönetim Kurulu enflâsyon ve spekülasyon tehlikelerinin bir an önce önlenmesi gerektiği kanısındadır.

Ekonomik ve sosyal sorunların halli konularında Başkan De Gaulle'ü sonuna kadar destekleyecekle rini belirten FO Yönetim Kurulu. aşırı milliyetçilik konusunda Başkan'la ayni fikirde olmadıklarını ve «aşırı milliyetçiliği desteklemenin, Avrupa'nın geleceği bakımından en kötü sonuçları doğuracağını» belirtmişlerdir.

Birleşmiş Milletler Atom Enerjisi Konferansına ICFTU Delegeleri de Katılıyor.

Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu, (ICETU), atom enerjisinin barışçı yollarda kullanılması konusunda 3 üncü Uluslararası Konferansa katılıyor. Birleşmiş Milletler ve Uluslararası Atom Enerjisi Bürosu tarafında ortaklaşa düzenlenen bu konferans 31 Ağustosta Cenevre'de Birleşmiş Milletler Geneler Genel Sekreteri U Thant tarafından açılmıştır. Konferans 9 Eylüle kadar devam edecektir. Paul Blau, (IAE) Bürosu temsilcisi; Heribert Maier, ICFTU Cenevre Bürosundan; Leo Goodman, (AFL - CIO) Amerikan İşçi Sendikaları Federasyonu Endüstri Sendikaları Merkezi Atom Enerjisi Komitesi sekreterinden kurulu 3 kişilik bir delegasyon bu konferansta UCFTU'yu temsil edeceklerdir. Konferansa ayrıca 71 ülkenin delegasyonları katılmaktadır.

UNESCO, Uluslararası Gençlik Konferansı'nda Genç İşçiler Problemi Ele Alındı.

23 Ağustosta, Fransa'nın Grenoble kentinde çalışmalarına başlıyan UNESSO Uluslararası Gençlik Konferansı, genç işçilerin çeşitli konulardaki sorunlarını ele almıştır.

Konferansta özellikle. gençliğin okul dışı eğitiminin, meslekî eğitiminin ve gençleri çalışma hayatına hazırlamanın çeşitli yolları üzerinde durulmuştur. Bu arada gençlerde sosyal ve medenî ilişkilerin ve barış ülküsünün yerleşmesi için ne gibi bir eğitime yolu izlenmesi gerektiği görüşülmüştür. ICFTU Bünyesinde genç işçilerin problemleriyle sorumlu olan Jean Paul Thull, konfederasyon adına konferansa katılmaktadır. Ayni konferansta altmış altı ülkenin delegeleri ile kırk iki uluslararası kuruluşun temsilcileri de bulunmaktadır.

Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu Sekizinci Genel Kurulu bu defa Hollanda'da toplanacak.

Türk-İş'in de üyesi bulunduğu Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konferansyonu (ICFTU) Sekizinci Genel Kurulu 5 - 16 Temmuz 1965 tarihleri arasında Hollanda'nın başkenti Amsterdam'da toplanacaktır.

Uluslararası bir toplantıya katılan Türk Delegeleri

Bütün dünya işçi kuruluşlarının ilgi ile bekledikleri genel kurul, ICFTU Yönetim Kurulu tarafından hazırlanıp üye kuruluşlara ve diğer uluslararası teşekküllere bildirilecektir.

İsveç Başbakanı Tage Erlander tarafından işçi önderlerine Avrupa çapında toplantı düzenlendi.

İsveç Başbakanı Tage Erlander'in daveti üzerine Stockholm'de bir araya gelen beş Avrupa ülkesinin işçi önderleri, ay başında uluslararası problemleri görüşmeye başlamışlardır.

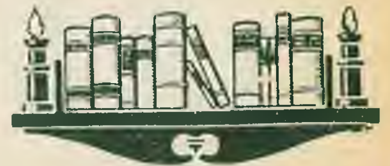
Geçen yıl Başkaban tarafından düzenlenen görüşmelerin devamı mahiyetinde olan toplantıya İngiliz İşçi Partisi Başkanı Harold Wilson, Alman Sosyal Demokrat Parti Başkanı Willy Brandt, Danimarka Başbakanı Jens Otto Krogh, Norveç İşçi Partisi Parlamento Grubu Başkanı Trygve Bratteli, Alman İşçi Sendikaları Federasyonu (DGB) Başkanı - Ludwig Rosenberg. İsveç İşçi Konfedeıasyonu (LO) ve ICFTU Başkanı Arne Geijer ve evsahibi olarak İsveç Başkanı Tage Erlander, Dış işleri Bakanı Torsten Nilsson, Ticaret Bakanı Gunnar Lange katılmışlardır.

Davetli oldukları halde, ülkelerindeki seçimler dolayısı ile gelemiyen Amerika Otomobil İşçileri Sendikası Başkanı Walter Reuther ile Senatör ve Demokrat Parti Başkan yardımcısı adayı Hubert Humprey özür beyan etmişlerdir.

Toplantıda, özellikle uluslararası işçi problemleri, Berlin davası, dış ticaret ve bununla ilgili olarak para politikası, ödeme balansı ve Birleşmiş Milletler konuları üzerinde önemle durulmuştur.

Bu arada, İsveç'in bir teklifi olan Avrupa Merkezî Bilimsel Atom Araştırma Merkezi (CERN) üzerinde durulmuş, Avrupa ülkeleriyle Birleşik Amerika ve Sovyet Rusya'nın işbirliğivle ortaklaşa finanse edilecek dev «CYCLOTRON» Plânı'nın gerçekleşmesinin sağlanması öngörülmüştür. Bu konuyu oybirliğiyle kabul eden üyeler, nükleer silâh yapımının durdurulması ve Birleşik Amerika'nın Nato içinde nükleer silâh bulundurulması yolundaki teklifinin faydalı bir politika olmıyacağı konusunda görüş birliğine varmışlardır. Harold Wilson, halen elde bulunan silâhların, uluslararası bir kontrole tâbi tutulmasını öngören teklifini Khruschev'e yollamıştır. Daha sonra, Sovyet Rusya Başbakanı tarafından, bu plânın destekleneceği bildirilmiştir.

EĞİTİM

Türk-İş tarafından düzenlenen eğitim seminerlerine temmuz ve ağustos aylarında devam edildi:

Temmuz ayı sonunda Samsun'da yaıplan bölge seminerine Türk-İş Eğitim Müdürü Ferit Azkara, Prof. Sabahattin Zaim, OECD temsilcisi Mr. Ken Eaton ve AID'den Mr. Theodore Covey öğretmen olarak katıldılar. 21 - 24 Temmuz tarihleri arasında devam eden seminerde, sırasıyla şu konularda dersler verildi :

Teşkilâtlanma ve haberleşme — Mr. Eaton,

Teşkilâtlanma strateji ve taktikleri — Mr. Covey

Toplu sözleşme ile ilgili meseleler — Prof. Sabahattin Zaim,

Temmuz ayının son semineri gene bir bölge semineri olarak 28 - 31 Temmuz tarihleri arasında Eskişehir'de verildi. Bu seminere de, öğretici olarak Türk-İş Eğitim koordinatörü Muzaffer Sıranç, Eğitim görevlisi Şanar Tayşi, yabancı uyruklu öğretmenlerden de Dr. John I. Saks ve Mr. Max Diamant katıldılar.

Ağustos ayındaki ilk seminer de bir bölge seminer oldu ve İstanbul'da verildi. Türk-İş Eğitim Müdürü Ferit Azkara, Prof. Sabahattin Zaim, yabancı uyruklu öğretmenlerden Mr. Theodore Covey, Mr. J. Rouzier ve Mr. Hatzel'in katıldıkları seminerde şu konulu dersler verildi :

4 Ağustos tarihinde başlıyan seminer, başarı ile devam etti ve Ağustos'ta sona erdi.

Ağustos ayındaki seminerlerden ikincisi Ankara'da düzenlenmişti. Buradaki seminere Türk-İş Araştırma Bürosu personelinden Olcay Göker, Okan Aktan, Türk-İş Eğitim Müdürü Ferit Azkara, Türk-İş Muhasebe Şefi Turan Albayraktaroğlu yabancı uyruklu öğretmenlerden Dr. John Sax ve Mr. Victor Reyza katıldılar.

Kanada Başbakanı Lester Pearson Uluslararası İşbirliği Yılı madalyalarını ICFTU Başkanı Arne Geljer ve Claude Jodoin'e meresimle vermiştir.

Türk-İş'in 5. genel kurulunda delegeler, misafirler ve basın kongre'yi izliyorlar.

GENEL KURUL TUTANAKLARI

Türk İş Genel Kurulu tutanaklarının ayrı bir doküman halinde yayımlanmasına kadar, kongre konuşmalarının yayımına, 15'inci sayımızda başlamıştık. Geçen sayımızda yer alan ICFTU Amerika temsilcisi Irwing Brown'nun konuşmasından sonra, bu sayıda da, kongreye konuk olarak katılan Balıkesir Milletvekili Gökhan Evliyaoğlu'nun konuşmasını yayımlıyoruz:

Pek muhterem arkadaşlarım.

Aranızda bulunmak ve bendenize de konuşmak fırsatını verdiğiniz için, hepinize teşekkürlerimi sunarım. Önce şurasını kaydetmiş olayım ki, bendeniz huzurunuzda bir siyasî partinin mensubu ve hatta bir vilâyetin meb'usu olarak değil, Türkiye'nin milletvekillerinden biri olarak bulunuyorum. Bu, az bir şeref değildir. Sizi bu memleket işlerinin verdiği şerefle, müşterek bir şeref duygusu içinde selâmlıyorum aziz kardeşlerim.

Türkiye, sadece işçi hakları mevzuunda ve iş hayatı konusunda değil, bütün problemleriyle yeni devrin eşiğinde memleket gerçeklerine uygun en iyi nizamın tesisi için elbirliğiyle çalışılmaktadır. Burada şu hususu belirtmek isterim ki, bugün Türk işçilerinin ve iş hayatının kazandığı ve kazanmakta olduğu haklar, ne mes'ut bir tecellidir ki, herhangi bir şahsa veya herhangi bir zümreye izafe edilmeyecek kadar bir ittifak unsuru halinde Türkiye Büyük

Millet Meclisi'nin eseri olarak kazanılmaktadır. Böyle bir memleket gerçeğinin üzerinde bir ittifak idrakinin kazanılmış olması, memleket için cidden verimli bir neticedir. Bendeniz, bu konuşma fırsatını verdiğiniz kürsüden, bir emrivaki seklinde olmuş olsa bile, vaz'edilmiş olan bir politik görüşün karşısında kendi görüşlerini savunmak gayretinde bulunmayacağım. Çünkü, bendeniz işçi problemleri üzerine ve umumî ekonomi plânına tesir edici bir güç kazanmakta bulunan sendikaları, birinci plânda bir siyasî plâtform telâkki eden bir zihniyette değilim ve bunun karşısında bulunmakta devam edeceğim

Şüphesiz, milletçe vasıl olduğumuz bu yeni seviyede, Türkiye İşçi Sendikalarının pek önemli bir yeri bulunacaktır. Bu sebeple, birçok işçi sendikası kongresinde bulunmaya, işçi kardeşlerimizin dertlerini ve memleket meseleleri üzerindeki görüşlerini tesbite gayret ediyorum. Bütün bunlardan aldığımız neticeleri, kendi arkadaşlarımıza ve çevremize götürmekteyiz. Bu sebeple, sırf bu bakımdan, aranızda sadece bir milletvekili olarak bulunduğumu söylemiştim. Ancak, bu temsil etmekte olduğum grubun teşekkür ve samimiyet hislerini sizlere tebliğ etmeme mâni teşkil etmiyeceği kanaatin;deyim. Bunu sizlere ulaştırmış olayım.

Arkadaşlar, erişmiş olduğumuz bu yeni ekonomik ve siyasî vasat içinde, memleketimizin meselelerini ve içinde bulunduğumuz çevrenin gerçeklerini düşünürken, herşeyin üstünde memleketimizin yüksek menfaatlerini tutmayı bir prensip olarak kabul etmişiz. Buna, bu seviyede, bütün müesseseleriyle erişmiş olmanın hazzı içindeyiz. Ancak, burada şu hususu kaydetmek yerinde olacaktır ki, memleketin siyasî hayatında, ekonomik hayatında olduğu gibi yeni bir güç kazanmış olan sendikalara, bundan sonra verilecek olan yön, doğrudan doğruya sendikaların kendi güçleriyle kendilerine vermiş olmak istedikleri yön olmak lâzımgelir. Bu sebeple, herhangi bir sebeple, sendikalaıa siyasi görüşler empoze etmenin karşısında olduğumuzu beyan etmiştik. Buna devam edeceğiz. Çünkü her müesseseye olduğu gibi, muayyen zumreleri de, doğrudan doğruya zümrelerin hislerine ve fikriyatını okşayacak şekilde kalplerine hitap etmekle onları coşturmak, onlardan alkış toplamak, kolay bir meseledir. Ancak, günümüzde zor olan şey, cesaret tecrübelerine girmektir. Biliyorsunuz, bunu, modern bir politika üslubu olarak kaybına bütün hür dünya milletleri olarak üzüldüğümüz Kennedy, bir doktrin olarak oıtaya atmıştı. Onun ortaya koyduğu bu fazilet üslubuna göre, çevremizin menfaatleri ile umumî menfaatler çatıştığı zaman, umumun menfaatlerini tercih edecek şekilde kendi çevremize hatta karşı olmayı bilmeliyiz. Bunu söyliyen büyük politikacı, bunu sadece bir politika olarak vaz'etmiş değildi. Bu sebeble, kongrenizin muhterem delegelerini de alâkadar edeceğini düşünerek, bir hatıramızı nakletmek isterim.

Daha başkan seçilmemişti. Başkan Kennedy, başkanlık mücadelesine atılmış ve seçim konuşmalarını yapmakta bulunuyordu. Amerikan çelik işçileri sendikası karşısında yaptığı çok enteresan bir konuşma vardır. Diyordu ki, -işçiler, kendi meselelerinizde, memleket problemleri karşısında ve hatta kendi menfaatlerinizi alâkadar eden hususlarda, işverenler arasında bazı ihtilâflar çıkabilir, çıkacaktır ve çıkmaktadır. Böyle bir ihtilâfı mevzuat halletmeyip te benim müdahelem icap ettiği zaman, size şimdiden ifade edeyim ki, bu meseleler her zaman sizin lehinize halledilecek değildir. Amerika'nın yüksek menfaatlerine göre başkan müdahele edecektir, demişti. Ne güzel bir neticedir ki,Başkan Kennedy'nin seçim sonrası yapılan kritiklerde, en çok reyi, çelik işçilerinden aldığı tesbit edildi.

Bizim millet olarak, Amerikan Milleti'nden ne de memleketseverlikte işçilerimizin Amerikan işçisinden ayırdedilir bir tarafı yoktur. Ayni düşünce ile diyorum ki, işçi sendikaları huzurunda, politikacılar, memleket gerçeklerini dile getirirken, mutlaka onların hissiyatını okşayıcı, alışılmış bir cesaretle değil, eğer icap ediyorsa ve memleket menfaatleri gerekiyorsa, alışılmamış cesaret tecrübeleri ile çıkmak zorundadırlar. Ancak, bu yalnız politikacıya düşen bir vecibe değildir. İşçi sendikaları temsilcileri de, politika karşısında ayni cesaret davranışı içinde bulunmak mecburiyetindedirler. Arkadaşlar, bütün dünyada sendikalizmi yıkmaya matuf en büyük tehlike, sendikalara iktisadî sistemlere göre veya siyasî nazariyelere göre bir istikamet verme gayretleridir. Ancak, bu hareketlere karşı durabilmiş olan sendikaların bulunduğu memleketler kalkınabilmiştiı. Aksi takdirde, bir takım siyasî cereyanlara, bir takım dikalar, memleketlerinin ve kendilerinin aleyhine olan neticelere sebep teşkil etmişlerdir. İşte dünyayı bir çizgiyle ikiye ayıran bu neticenin istihsalinin tek sebebi budur. Bunun yakın bir misalini, bugün dünya ekonomisinde yeniden mihrak teşkil etmeye başlayan bir memleketten vermek isterim. Bugün Avrupa kıt'asında çok enteresan ekonomik mücadeleler cereyan etmektedir. Size bir tip olarak Alman-ya'yı alacağım. Ayni iş kafasına sahip olan ve ayni siyasî ve iktisadî tecrübeleri geçirmiş bulunan Alman Milleti, ikinci genel savaştan sonra, iki ekonomik sistemin tesiri altında kaldı. Burada, çizginin doğusunda kalan kısım, sendikaları âlet ederek, bir işçi diktatoryası kurmuş olan, dünya imparatorluğunun istilâ sahası içinde, üstelik bir propaganda gücü ve reklâmı olmak iddiasıyla bir ekonomik tecrübeye girişti. Bu ağır sosyalizmin tatbik edildiği doğu bölgesinde nasıl bir sefaletin, nasıl bir sendika sefaletinin ve nasıl bir esaretin hüküm sürdüğü, bugün bütün dünyanın gerçekleri önündedir. Ayni halka, ayni yetişmiş kitleye, ayni siyasî ve ekonomik tecrübeye malik milletin batı tarafında tecrübe edilen sistemin ise verdiği neticeler, meydandadır. Ben burada iki iktisadî sistem arasındaki farkı belirtmek istemiyorum. Ayrıca, iki siyasî sistemin sendikalara

verdiği ehemmiyetle, bu sendikaların memleket ve millet kalkınmasındaki rolleri ve fonksiyonları üzerinde iki misâl vermiş oluyorum. Çizginin batısında kalan bu bölgelere sadece misâlimize mesnet teşkil edecek iki misâl, ne demek istediğimizi ortaya koyacaktır.

Bugün, Almanya'nın siyasî kaderinde rol sahibi olan büyük partilerin üye adetleri sayısı mahduttur. Meselâ Alman Sosyalist Pastisi'nin üye sayısı 700 bini geçmemektedir. Ancak, Federal Almanya'nın İşçi Konfederasyonu'na kayıtlı işçi sayısı, bugün 6 milyon 400 bin civarındadır. Bu rakam geçen seneye ait olduğu için, bu sene daha büyük bir inkişaf kay dettiği muhakkaktır. Ancak,, göze çarpan husus şudur: Alman Konfederasyonu, herhangi bir siyasî tesir altında kalmayı reddetmektedir. Doğrudan doğruya kendi mensuplarının refahı ve bu refahı temin ederek, memleket ekonomisine tesirini birinci derecede prensip edindiği için, memleketinin kalkınmasına, harp sonrası enkazının altından yeniden dünya ekonomisine mihrak teşkil edecek bir güç kazanmasına sebep olmuştur. Hatta bu işçi sendikaları, bazı iktisadî cereyanların, sendikalara vermek istedikleri mânâlar dışında olarak, adeta bir işveren gibi çalışmakta, büyük iş firmaları meydana getirmekte yatırımlar hususunda zaman zaman bir işveren gibi çalışmaktadırlar. O derece büyük bir istihsal unsuruna kavuşmuşlardır ki, Almanya'da herhan gi bir işçi zümresini, greve müracaat etmesine lüzum kalmadan, grev neticesinde istihsal edebilecek olduğu ücreti, greve başvurmadan, kendi işletmeleri sayesinde karşılıyabilmek durumuna gelmiştir. Esasen, işçi sendikalarının, muhtelif siyasî cereyanlara olduğu gibi, muhtelif iktisadî cereyanlara da radikal bir şekilde bağlı kalmasının mahzurları ortadadır Çünkü siyasî sistemler gibi, iktisadî sistemler de, insan düşüncesinin tekâmülüne bağlıdır.

Bu düşünceler, bu sistemler, değişebilir, değil şecektir. Fakat, sendikalizm, değişmiyen unsurlar üzerine, işçi hakları ve kazanılmış işçi seviyesiyle, memleket ekonomisine tesir edici plândaki yerini tutmak mecburiyetindedir. Bugün, sendikaların, bütün Hür Dünya'da olduğu gibi, Türkiye'mizde de, bir memleket gerçeği olan yeri fevkalâde mühimdir. Bu sebeple, sendikalizmin Türkiye'de kuvvetli sendikalar halinde gelişmesinin, memleketin büyük politikasına ve ekonomik karakterine renk ve istikamet vermekte müessir bir faktör olacağı inkâr edilmez. Ancak bu vaıana sebep olan dünyada telâkki olunduğu gibi, tek, yegâne ve aslî unsur telâkki edilmesini mahzurları da meydana çıkmıştır. Bu sebep le. Türkiye'de sendikalizmin devrelendirilirken, poli tikanın yanındaki sendikalizmin, sendikalizmin yanında bulunan politikayı, ayni müsavi ölçüler içinde değerlendirmek gerekecektir. Aksi takdirde, eğer politikacı, sendikalistler huzurunda, bir sendika üyesi gibi sendikaya yakın konuşur, bunun dışında, sendikacılar, memleket politikasında birinci plânda rol oynamış insanlar durumuna geçmek isterse, anarşi bundan doğacaktır. Mühim olan, karşılıklı zümre temsilcilerinin, memleketin yüksek menfaatleri hususunda, birbirlerinin kompartmanlarını iyi tetkik ederek, tanıyarak ve karşılıklı hürmet havası içinde dolu olarak çalışmalarıdır. Türk İşçisi, bu yeni devirde bir takım haklar kazanmaktadır. Ve hep beraber biliyoruz ki, bu haklara sahip olmak başka şeydir. onları kullanmak başka şeydir. Bugün sahip olunmuş nice haklar vardır ki, iyi kullanılamadıkları için, en müreffeh memleketleri batakliğı sürüklemiştir. Fakat iyi kullanılan haklarla milletin refah seviyesinde ne derece yükselişler temin edildiği de bir hakikattir. En iyi kanunlarla, en kötü idare sistemlerinin de meydana çıktığı yine bilinen hakikatlerdendir.

Nazariye ayrı şeydir, tatbikat ayrı şeydir. Vaat ettiklerini tahakkuk ettiımek de ayrı şeydir. Tahakkuk ettiklerinin ne netice vereceğini tetkik etmek te ayrı bir neticedir Bugün, Anayasa Mahkemesi'ne sahip olan nice milletler vardır ki, Anayasa'larının ihlâline mâni olamıyorlar. Bugün nice kanunlar var ki, mükemmel olmak bakımından bir hukuk eseri gibidirler, fakat milletlerinin adaletsizliğine mâni olamamaktadırlar. Eğer tek taraflı sistemlerle vaat edilmiş, kabul edilmiş bir takım kaidelerle yükselmek mümkün olsaydı, bugünkü modern hukuka kadar mühim tesirler icra etmiş olan Roman hukuk dehasının Roma'yı kaybetmemiş olması lazımdı. Bu da gösteriyor ki, mühim olan, sistemleri konuşmak değil, sistemlerin niçin ve nasıl değerlendirileceğini iyi bilmekle ve bunların, hak vicdanında tasdikini, yine halkın düşündüğü olarak almakla mümkün olacaktır.

Kalkınma safhasında bulunan memleketlerde, muhtelif siyasî ve iktisadî cereyanlar çarpışır. Ancak, müesseseler buna angaje olmamak durumundadırlar. Mühim olan, müesseselerin gerçeklik vasıflarını temadi ettirmeleri, kendi müesseselerini kuvvetli şekilde kurmaları ve objektivizmden ayrılmamalarıdır. Bu sebeple, dünya üzerinde, muhtelif iktisadî doktrinleri. doktrin olarak tenkit etmek ve onları benimseyip, benimsememek, sendikalara ve diğer müesseselere ait şeyler değildir. Çünkü iktisadi sistemleri, modern dünyada artık nazariyeler değil, memleket gerçekleri kurmaktadır. En sosyalist partilrin hakim olduğu iktidarlarda ne derece özel sektöre yer verdikleri, ayni şekilde ne kadar müfrit doktrinlerle iktidara gelen partilerin bilinen dünya gerçekleri arasındadır. Bu sebeple, peşin tavizler, peşin hükümler, iktisadî doktrinler bahsinde verilmez. Hele bunlara sendikalar ve müesseseler, asla angaje olmamalıdırlar. Yalnız, iyi anlaşılması lâzım gelen bir husus, bütün yapılacak hareketlerin, çalışacak olan müesseselerin, kendi müesseselerinin dışındaki müesseseler ve büyük efkâr-ı umumiyeyi ra hatsız etmeyici şekilde hak istihsal etmek plânı üzerinden inkişaf etmelidir. Yoksa, yine çok sevdiğimiz Kennedy'nin, büyük bir doktrin prensibi olarak vaz'-

ettiği gibi, bir halkın bazen beğenmediği yolda. halka rağmen değil, halkı ikna ederek netice almak istikametindeyiz. Yoksa, sandıklardan nasıl rey çıkaracağını hesaba katmadan, orada ne gibi tecellilerle karşılaşacağımızı düşünmeden, bir takım tazyik grupları ile azınlık teşebbüslerine geçmek, bizim sistemimiz değildir ve bu sistemi yarı dünya nizamı haline getiren sistemle karşı karşıyayız.

Bizim zor durumumuz için zor durum denmekteydi. İşte. memleketimizde de bu zor durumun bilinmesi lâzımdır, tazyik grupları ile netice almak yolundan vazgeçilmelidir. Çünkü, bu şekilde hareket edildiği vakit, bu neticeleri istihsal etmiş olan müesseseler, birinci derecede rol oynamış gibi kendi fonksiyonlarının dışına çıkmış olacaklardır. Bu sebeple, umumî halkoyunu ikna ederek, telkin taleplerinden vaz geçerek, ikna yoluyla memleket kaderinde siyaset ve ekonomi plânlarını tatbik etmek mevkiindeyiz.

Muhterem arkadaşlarım,

Türk-İş Kongresi'nde zikredilmesi lâzım gelen bir hususu, şu ana kadar zikredilmemiş olduğu için, üzülerek belirtmek zorunda kalacağım. Yalnız bana, bu hususu zikretmek cesaretini veren birinci derecede bir ehemmiyet ve hassasiyetle deklare edilmiş olması ve ittifakla ileri gelmiş olmasındadır. Ben, ihmal edilmiş olduğunu düşünemiyeceğim, fakat nedense, zaten bir adet halini aldığı ve bir karakter meselesi olduğu için üzerinde durulmamış olduğu kanaatı içinde bulunduğum bu meselenin üzerinde durmak istiyorum.

Arkadaşlar, Hür dünyada, hür dünyanın bilhassa kendi mücadele sahasında olarak karar vermiş bulunduğu işçi sendikalarının başarısı çok kuvvetli ve müessir olmuştur. Türk-İş sendikalarının, bu işte gösterdikleri büyük gayretlerin burada hatırlatılması yerinde olacaktır. Ayni zamanda, konfederasyonun belli başlı vazifeleri arasında bu meselenin tekrarından asla vazgeçilmemek lâzımgeldiği kanaati ele alınmış olmaktadır. Bu da, Türk İşçisi'nin sadece kendi haklarına olan düşkünlüğünden değil, memleketin yüksek menraatlerine olan hürmetinden doğmaktadır. Ancak, bunun bu şekilde tescilinde de, kaydedilmesinde de fayda vardır. Yalnız, burada unutulmaması lâzımgelen şey bilhassa şudur. Sosyal adalet verilmez, sosyal adalet, haklarla da temin edilmiş sayılmaz. Sosyal adalet yaşandıkça tecelli eder ve sosyal adaletin olup olmadığının, kazanılıp, kazanılmadığının en büyük ölçüsü, doğrudan doğruya nizamın rengidir, demokrasinin ta kendisidir. Çünkü bir memlekette adaletin her türlü vecibesinden sosyalinden de, sosyal adaletinden de en çok istifade edecek olan zümre, doğrudan doğruya hak sahibi olan bu zümrelerdir. Ancak, onun isbatını neyle yapacaktır? Bunun isbatı üzerinde, düşünmemiz lâzımgelen fevkalâde enteresan bir üslûp karşısında bulunuruz. Biz, sosyal adalete sahibiz derler, yahut size sosyal adalet vermekle ne size sosyal adalet vermiş oluruz, ne de siz sosyal adalete sahip olmuş bulunursunuz. Bu memleketin zenginiyle, fakiriyle büyük çoğunluğu, hatta ittifaka yakın çoğunluğuyla millet, sosyal adalete sahip olup olmadığını, kaybetmemizden endişe etmediğiniz, ilelebet ona sahip olacağımızı bildiğimiz ve iman ettiğimiz seçim şansları ile belli olur.

Arkadaşlar, bir memleketin ne derece sosyal adalete sahip olup olmadığını anlamak için, o memleketin siyasî rejimlerinin seçim haklarının kullanılışına bakmak lâzımdır. Çünkü sosyal adaleti yaşayıp yaşamadığını isbat edecek olan, milletin ta kendisidir. Bugünlerde muhtelif cereyanlar karşısında kalmamız, bir hakikattir. Evvelâ şunu söyliyelim ki, reform adı altında, herhangi bir teşebbüsün peşin icazeti alınması doğru değildir. Millet ve müesseseler, bu gibi şeyleri objektif bir kritiğet âbi tutacaktır. Beğenirse tasvip edecektir, beğenmezse, bir tazyik grubu haline getirmiyecektir. Bundan içtinab edecektir. Çünkü, bunların nerede başlayıp, nerede biteceğini, vaz'edilmeden önce kimse kestiremez. Ortaya bir takım tasarıların atıldığı bir memleket düşününüz. Hatta okuma, yazma bilmeyen kitlenin elin den rey hakkının alınmasının istendiği bir ülkede bunun bir reform olduğu düşünülebilir, böyle yapılacağı söylenebilir. Bunun üzerinde düşünmeden, bunu tasvip ediyoruz diye bir hükme hiç şimdiden varılır mı? Farzediniz ki, okuma yazma bilmiyen bir kitleye de sahipsiniz. 1789 Fransa'sı daha okuyup yazmış bir memleket değildi. 1876 İngiltere'si okumuşu daha fazla olan bir memleket değildi. Demokrasinin burada nasıl bir hissiyat ve fikriyat olarak kök saldığını hej birlikte gördük. Arkadaşlar işçi okuma yazma bilmese bile devamlı bir tecrübenin içindir. O cebindeki kuruşları saymasını bilmektedir. Bu, onun aritmetik bilmesini icap ettirmemektedir. Bir sene evveli ile iki sene arasındaki para değerini, bu paranın iştira kuvvetini, içinde bulunduğu imkânları ölçmek durumundadır. Bazan bir gazyağı lâmbasının, bir petrol lâmbasının olmayacağını düşünebilmesini hesaba katmak lâzımdır.

Ouyup yazma bilmesi icap etmez ama, petrol lâmbası ile ortaçağ karanlıklarını yırtmak istiyen bir memlekette bunun hissî ve fikrî tecrübesinin yapılmayacağını iddia etmek, bu kitleden oy pusulalarını alarak, bir cihet teşekkülünü temin etmek için gayret sarfetmek te bir reform diye düşünebilir. Hiç, siz bir tazyik grubu olarak, bu reformları destekleyeceksiniz diye böyle bir karara varmış olabilir mi-

siniz ve siz böyle bir kararı verebilir misiniz? Türk İşçisi, diğer müesseselere bağlı diğer müesseseler gibi böyle bir kararı verecek bir zümre değildir. Aksi takdirde, işçi kitlelerini neye mal etmek istediklerini bilmiyenler, sendikalizmin aleyhinde çalışacaklardır. Bir çoğu sendikaların üyesi olan vatandaşlar, şu veya bu ekonomik sistemi seçmekte, şu veya bu siyasî rejimi tesbit etmekte methaldar olmaları lâzımgelir. Ancak, bunda hak ve iddia sahibi oldukları zaman sendikalara tek başlı bir cereyan verilmesi halinde bir çatışma durumu ve sendikalar ve federasyonlar bağlıdır ve farklı federasyonlar meydana çıkar. Onun için yapılacak şey, bütün bu cereyanların dışında kalmak ve objektif olmak vasfını muhafaza etmek ve bilhassa unsur olarak, mem leket gerçeklerinin kendisine ait olan fonksiyonları üzerinde söz ve fikir olmak lâzımdır.

Arkadaşlar, Burada hatırlatılması lâzımgelen fevkalâde enteresan bir husus daha vardır, o da şudur. Dünya gibi, bütün hür dünya memleketlerinde olduğu gibi, Türkiye'de de çok kıza zamanda bir takım değişiklikler geçirilmiştir. Bir takım sistemler tecrübe edilmektedir, yeni fikirler tartışılmaktadır. Bunun için şu derece objektif olmak mecburiyetinde yiz. Evvelâ bileceğimiz, bir memlekette herhangi bir siyasî ve iktisadî sistemi, veya bunlara bağlı veya bu mefhumlara ait muhtelif sistemlerin en iyi tefsirinin, mutlaka hükûmetler veya iktidar organları tarafından yapıldığı hususu yanlıştır. Dünya üzerindeki hürriyet telâkkilerinde böyle bir gidiş yoktur. Kimse iddia edemez ki, Anayasa'nın en iyi tefsirini bizzat hükûmetler veya iktidarlar yapar. Kimse iddia edemez ki, diğer mefhumlar gibi, meselâ spor mefhumunun da en iyi tefsirini iktidarlar yapar, öyle şey olmaz. Bu işte en hakiki ölçülere sahip olan doğrudan doğruya halk efkârı umumiyesidir. Milletlerin aksi düşünen azınlıkları üzerine kurulan doktrin, artık iflâs etmiş bir doktrindir. Fakat mühim olan, milletin kanaatlerine hürmet etmektir. Eğer bir takım fonksiyonları icabı, zaten rollerini oynamakta olan cemiyetlerin dışında, o cemiyetlerin üzerine bir takım tazyikler yapmaları istenir ve teklif edilirse, ve bunu bazan milletlerin büyük çoğunluklarına karşı tazyik yapmaları şeklinde istenirse, bunun adı reform, bunun adı yenileme, bunun adı inkilap hareketleri olmaz. bunun adı bir sistemin zorla kabul ettirilmesi olur. Fakat, insan düşüncesi, rikan Milleti'nin dikkatini çeken Hariciye Vekili Dean Rusk diyor ki, buradaki deli Cartro marksist doktrinlerinin Amerika kıt'asına sizmasına müsaade etmeyeceğiz, müsamaha edemeyeceğiz. Arkadaşlar, Amerika gibi hür dünyanın en müreffeh seviyesine erişmiş bir memlekette, iktisadî hayatının zirvesinde bulunan bir memlekette, gücü ve kuvveti dünyaya hükmetme cesametinde bulunan bir memlekette, pirinç tanesi cesametindeki adadan savunma tehlikesi gösteren bir takım cereyanlara dikkat çekilirse büyük tehlikenin hududunda bulunan Türkiye'miz de ne kadar hassasiyetle durmamız lâzımgeldiği ortaya çıkmış olur. Ne hazindir ki, zaman zaman memleketimizde bu sızmalara karşı seyirci kalmak talihsiz liğine uğramış bulunuyoruz.

Bugün Amerika'yı tehdit eden ve Cacroism'in sızmasına mâni olacağız şeklinde bir düşmanlık olarak ifade edilen Castro rejimi içinde daha dün birçok cereyanlara uğramak mümkün oldu. Bizim de bazı kademelerimizde gafletle veya kasıtlı olarak Viva Castro, Yaşasın Castro diye mersiyeler sürüldü. Bütün bunları hatırlarsak, ne kadar dikkatli olmamız lâzımgeldiği anlaşılır. Bütün olduğu gibi, Küba'ya sızmış hareketlerinde de komünizmin kulböyle bir tatbikatı hayatı müddetince reddetmiştir. Ve reddetmekte devam edecektir.

Arkadaşlar, konuşmada, bir mesele üzerinde hassasiyetle durulması lâzımgeldiği kanaatini savundum. Bu kanaat, işçi sendikalarının, bugün hür dünyadaki başarılarına paıalel olarak, bilhassa kendisini yıkmak istiyen en tehlikeli cereyanlara karşı bir iç kale olmak hakikatinin de en değerli tarafı, işçi sendikalarının bütün hür dünyada, komünist doktrinlere karşı cephe kurmuş olmasıdır. Bugün gazetelere akseden bir mühim haberi burada bahsetmeden geçemeyeceğim. Amerikan kıt'ası nisbetinde bir pirinç tanesi cesametinde kalan Küba'ya Amelandığı maskeleri, hepinizin ve bilhassa yüksek vatanperverlik hisleriyle dolu Türk işçisinin malûmudur. İşte bu malûmu bildiğimiz için, biz iktidar ve muhalefet olarak, Türk İşçisi'ne hakların en iyisini vermekte tereddüt etmedik.

Bu sözlerinin biı ifadesi, bir nişanesi olmak üzere, bu konu üzerinde burada durulmasını çok isterdim. Türk-İş Başkanı'nm bazı ilim kisvesi altındaki insanlar, bizi muhtelif yollara tahrik etmek istiyorlar, şeklinde bir refleks halinde bir vatanseverlik halinde hissini ortaya koymuş olmasından dolayı, bu misali de burada zikrederek hepinizi, bu asil vatanseverlik hisleriyle dolu bulunan bu mubarek kitleyi tebrik ederek, Allaha emanet ederim, aziz arkadaşlarım.

TÜRKİYE İŞÇİ SENDİKALARI
KONFEDERASYONU

AYLIK DERGİ

AĞUSTOS

1 9 6 4

YIL : 2

SAYI : 18

Fiatı : 250 Krş.

1 Yıllık 25.00 TL.

TURK - IŞ ADINA IMTIYAZ SAHIBI
Seyfi DEMİRSOY

Genel Yayın Müdürü
Oktay POYRAZ

Yazı İşleri Müdürü
Özer ESMER

IDARE ve YAZIŞMA ADRESI
İşçi Sigortaları Hanı
Atatürk Bulvarı Kat 1/2
YENİŞEHİR - ANKARA

Telefon:
12 37 67 — 12 66 18

RK - İŞ DERGİSİ BASIN AHLAK YASASINA
UYMAYI KABUL ETMİŞTİR.

DİZİLDİĞİ VE BASILDIĞI YER
ŞARK Matbaası
Ankara — 1964

BU SAYIMIZDA

TÜRK-İŞ

TÜRKİYE İŞÇİ SENDİKALARI KONFEDERASYONU

Sayı : 18

ağustos

1964